

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY WYRZYSK DO ROKU 2019**

Zakres	imię i nazwisko	Data / podpis
OPRACOWANIE DOKUMENTU	mgr Marta Karaś	

Egz. nr	
Nr ewid.	

KWIECIEŃ, 2011 r.

SPIS TREŚCI

słowniczek	3
I. Wstęp	4
1.1. Podstawa prawna	4
1.2. Cel i zakres opracowania	4
1.3. Metodyka wykorzystana do sporządzenia prognozy	6
II. Zawartość i główne cele Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk do roku 2019.....	7
III. Ocena zgodności kierunków działań zaproponowanych w aktualizacji POŚ dla Gminy Wyrzysk celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym.....	17
3.1. Uwarunkowania wynikające z dyrektyw UE oraz polityki krajowej	17
3.2. Opracowania	17
IV. Analiza stanu środowiska na terenie Gminy Wyrzysk.....	22
4.1. Gleby.....	22
4.2. Wody powierzchniowe.....	25
4.3. Wody podziemne	29
4.4. Powietrze atmosferyczne	32
4.5. Hałas	34
4.6. Pola elektromagnetyczne	37
4.7. Zasoby przyrodnicze	38
V. Identyfikacja, analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko	43
VI. Zapobieganie, ograniczanie lub kompensacja przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko	48
VII. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku zaniechania realizacji założeń aktualizacji POŚ dla Gminy Wyrzysk	51
VIII. Rozwiązania alternatywne	52
IX. Przewidywane metody analizy skutków realizacji postanowień aktualizacji POŚ dla Gminy Wyrzysk oraz częstotliwość jej przeprowadzania	53
X. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko	56
XI. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	57
Spis tabel	65
Spis rysunków.....	65

SŁOWNICZEK

GPZ – główny punkt zasilający

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GZWP – główny zbiornik wód podziemnych

JCW – Jednolita część wód

JCWpd – Jednolita część wód podziemnych

KPGO – Krajowy Plan Gospodarki Odpadami

NFOŚiGW – Narodowy fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

NZŚ – nadzwyczajne zagrożenie środowiska

PCK – Polska Czerwona Księga

PIG – Państwowy Instytut Geologiczny

PKB – Produkt Krajowy Brutto

POŚ – Program ochrony środowiska

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

SN – średnie napięcie

UMiG – Urząd Miasta i Gminy

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WPGO – Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami

I. WSTĘP

1.1. Podstawa prawna

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199 poz. 1227 ze zm.) „przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty (...) polityk, strategii, planów lub **programów** w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, **wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (...)**” a także w przypadku wprowadzania zmian do przyjętych dokumentów (art. 50).

Obowiązek opracowania prognozy oddziaływania na środowisko nakłada art. 51 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy, zgodnie z którym: organ opracowujący dokument (w tym przypadku Burmistrz Wyrzyska), o którym mowa w art. 46 lub 47, sporządza prognozę oddziaływania na środowisko.

1.2. Cel i zakres opracowania

Podstawowym celem prognozy jest ustalenie, czy zapisy aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Należy dążyć do sytuacji, w której względy ochrony środowiska są rozważane na równi z celami i priorytetami ekonomicznymi oraz społecznymi. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Wymagania dotyczące zakresu prognozy określa ustawa z dnia 3 października 2008 r. *o informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199 poz. 1227 ze zm.). Zgodnie z tą ustawą Prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Prognoza ponadto określa i analizuje:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
  - różnorodność biologiczną,
  - ludzi,
  - zwierzęta,
  - rośliny,
  - wodę,
  - powietrze,
  - powierzchnię ziemi,
  - krajobraz,
  - klimat,
  - zasoby naturalne,
  - zabytki,
  - dobra materialne

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Prognoza przedstawia również:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,

- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Szczegółowy zakres prognozy został ustalony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu (Pismo RDOŚ-30-OO.III-6617-218/10/AK z dnia 10 listopada 2010 r.) oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Poznaniu (Pismo DN.NS-72/28-55/10 z dnia 12 listopada 2010 r.).

1.3. Metodyka wykorzystana do sporządzenia prognozy

W Prognozie analizie poddano aktualny i prognozowany stan ochrony środowiska na terenie Gminy Wyrzysk oraz proponowane kierunki działań w tym zakresie. Wnioski z tej analizy odniesiono do stanu środowiska w gminie i przeanalizowano możliwe skutki realizacji aktualizacji Programu.

W Prognozie oddziaływania na środowisko przeanalizowano uwzględnienie w Programie strategicznych kierunków działań przyjętych w innych dokumentach (m.in. w polityce ekologicznej państwa, wojewódzkim programie ochrony środowiska, powiatowym programie ochronie środowiska) zarówno na poziomie krajowym jak i wojewódzkim. Do analizy przyjęto dwa warianty rozważań:

- z realizacją założeń programu,
- zaniechanie wdrażania założeń programu.

W celu ułatwienia analizy oddziaływań zastosowano opis oddziaływań elementów środowiska i zaproponowanych w aktualizacji POŚ dla Gminy Wyrzysk zadań, na podstawie którego wyciągnięto określone wnioski.

II. ZAWARTOŚĆ I GŁÓWNE CELE AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WYRZYSK DO ROKU 2019

Obowiązek sporządzania programów ochrony środowiska na poziomie gminnym wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, ze zm.). Program podlega aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata. Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk została sporządzona w celu określenia aktualnych warunków, wymagań oraz zadań niezbędnych do realizacji z zakresu ochrony środowiska.

W niniejszym opracowaniu sformułowano cel nadrzędny w zakresie ochrony środowiska dla Gminy Wyrzysk – **zrównoważony rozwój społeczno – gospodarczy Gminy Wyrzysk zgodny z ochroną środowiska.**

Charakterystyka Gminy Wyrzysk:

Powierzchnia gminy	16 080 ha
ludność	14 434 os
Gęstość zaludnienia	90 os/km ²
Ilość podmiotów gospodarczych	872
Główne uprawy	Pszenżyto, pszenica, jęczmień, żyto, owies, pastewne, rzepak, rzepik, buraki cukrowe, ziemniaki, warzywa, strączkowe, jadalne na ziarno, jabłonie, wiśnie, czereśnie, porzeczki, śliwy
Główne hodowle	Trzoda chlewna, drób, bydło

Analiza stanu środowiska przyrodniczego Gminy Wyrzysk została opracowana dla następujących elementów: powietrze atmosferyczne, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, wody powierzchniowe i podziemne, powierzchnia ziemi i gleby, przyroda, energia odnawialna, poważne awarie.

Powietrze atmosferyczne

Gmina Wyrzysk położona jest w strefie klimatu umiarkowanego, przejściowego kształtowanego przez zmienny w swym zasięgu napływ mas powietrza morskiego i kontynentalnego, przy przewadze wpływów kontynentalnych.

Klimat lokalny kształtowany jest przede wszystkim poprzez rzeźbę terenu, charakter pokrycia podłoża, obecność zbiorników wodnych, poziom zalegania wód gruntowych oraz czynniki wynikające z działalności człowieka.

Pod kątem ochrony zdrowia strefa pilsko – złotowska została zakwalifikowana do klasy A ze względu na NO₂, SO₂, CO, C₆H₆, As, Cd, Ni, Pb. Do klasy C została przydzielona ze względu na pył PM10 i BaP.

W odniesieniu do ochrony roślin strefa pilsko – złotowska ze względu na SO₂ i NO_x zaliczona została do klasy A.

Ze względu na O₃ do klasy C zaliczono całą strefę wielkopolską zarówno pod kątem ochrony zdrowia jak i ochrony roślin.

Zaliczenie strefy do klasy C dla danego zanieczyszczenia oznacza konieczność wyznaczenia obszarów przekroczeń i zakwalifikowanie strefy do opracowania programów ochrony powietrza.

Za cel postawiono: **poprawę stanu powietrza na obszarze Gminy Wyrzysk.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2019 i harmonogram zadań na lata 2011-2014 , które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Sukcesywna zmiana sposobu ogrzewania budynków z węglowego na gazowe i olejowe – użytkownicy indywidualni. Wprowadzanie przez gminy ulg podatkowych dla mieszkańców wymieniających piece
2. Edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych
3. Wymiana systemu grzewczego budynku świetlicy wiejskiej w Auguście
4. Wymiana dachu na budynku świetlicy wiejskiej w Auguście
5. Wykonanie przyłącza instalacji gazowej w kotłowni w budynkach przy ul. Bydgoskiej 24, ul. Bydgoskiej 32, Placu Wojska Polskiego 19 w Wyrzysku i ul. Pięknej 1 w Osieku n/Notecią
6. Przyłącze gazowe oraz przestawienie kotłowni olejowej na gazową

Hałas

Klimat akustyczny środowiska Gminy Wyrzysk w zdecydowanej większości kształtowany jest przez hałas komunikacyjny drogowy, który ze względu na powszechność charakteryzuje się dużym zasięgiem oddziaływania. Przez teren Gminy Wyrzysk przebiega droga krajowa nr 10 i wojewódzkie nr 194 i 242. Do czynników mających wpływ na poziom emisji hałasu drogowego należą: natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów, a zwłaszcza udziału w nim transportu ciężkiego, stan techniczny pojazdów, rodzaj i stan techniczny nawierzchni, charakter zabudowy (zagospodarowanie) terenów otaczających.

WIOŚ w Poznaniu przeprowadził w 2009 roku pomiary hałasu komunikacyjnego na drodze krajowej nr 10 w punktach nr 17 – ul. Kościuszkowców 2B i nr 18 – ul. Parkowa 19 znajdujących się w Starej Łubiance (powiat pilski).

Za cel postawiono: **Niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja jest korzystna, jak również zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska poprzez jego obniżenie do poziomu obowiązujących standardów.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2019 i harmonogram zadań na lata 2011-2014 , które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zasad ochrony środowiska przed hałasem
2. Uprzywilejowanie w ruchu drogowym przyjaznej środowisku komunikacji miejskiej i „cichego” transportu
3. Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego
4. Identyfikacja i sporządzenie wykazu terenów wokół dróg i linii kolejowych z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku
5. Kreowanie warunków wysokiego komfortu akustycznego na terenach o walorach turystyczno-krajobrazowych poprzez tworzenie aktów prawa miejscowego
6. Budowa drogi Dobrzyniewo – Młotkówko
7. Budowa nawierzchni z odwodnieniem w ul. Wyrzyskiej w Osieku n/Notecią

Promieniowanie elektromagnetyczne

Gmina Wyrzysk zasilana jest z GPZ Wyrzysk linią SN15 kV. Do odbiorców energia elektryczna doprowadzana jest liniami niskiego napięcia przez stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

W ostatnich latach nastąpił rozwój nowych technik telekomunikacyjnych i rozwój sieci telefonii komórkowej. Elementem tej sieci są stacje bazowe telefonii komórkowej należące do Polskiej Telefonii Cyfrowej sp. z o. o., POLKOMTEL S.A. oraz Polskiej Telefonii Komórkowej „CENTERTEL” Sp. z o.o. Anteny nadawcze stacji bazowych lokalizowane są najczęściej na wolnostojących wieżach antenowych lub na masztach antenowych instalowanych na dachach budynków, a także na istniejących wieżach lub kominach. Na terenie analizowanej gminy znajduje się 8 stacji bazowych telefonii cyfrowej, w tym 3 zlokalizowane są na terenie Miasta Wyrzysk, pozostałe znajdują się w miejscowościach: Osiek nad Notecią i Polanowo.

Za cel postawiono: **minimalizację oddziaływania oraz bieżącą kontrolę źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2019 i harmonogram zadań na lata 2011-2014 , które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego zagadnień dotyczących znaczącego oddziaływania na środowisko i człowieka pól elektromagnetycznych
2. Przestrzeganie procedury oceny oddziaływania na środowisko na etapie udzielania decyzji środowiskowej

3. Współpraca ze służbami kontrolno-pomiarowymi obiektów emitujących pola elektromagnetyczne

Wody powierzchniowe i podziemne

Największym ciekim powierzchniowym jest Noteć. Rzeka Łobzonka to prawostronny dopływ Noteci o całkowitej długości 71,8 km. Do dorzecza Łobzonki przynależą jej lewobrzeżne dopływy Lubcza i Orla oraz prawobrzeżny Kanał Młotkowski. Okaliniec (inaczej zwany Kanałem Młotkowskim), płynie prawie równoleżnikowo z zachodu na wschód uchodząc w 15 km do Łobzonki.

Na obszarze gminy występuje niewielka liczba zbiorników wodnych. Większość z nich to zbiorniki małe o powierzchni kilku hektarów, zarastające, bezodpływowe m. in. jeziora: Glesno, Gleśnieńskie, Gleszczoneckie. Na północno - wschodnich terenach gminy położone są większe akweny. Należą do nich jeziora: Falmierowskie i Młotkowskie.

Biorąc pod uwagę klasyfikację stanu ekologicznego i stanu chemicznego w punktach pomiarowo-kontrolnych monitoringu operacyjnego (WIOŚ Poznań za rok 2009) rzeki: Łobzonkę w punkcie Łobzonka –Wyrzysk, Lubcza – Liskowo i Noteć – wodowskaz Żuławka zaliczono pod względem klasy elementów fizykochemicznych do stanu poniżej dobrego, natomiast stanu ekologicznego – do umiarkowanego.

Obszar Gminy Wyrzysk leży w zasięgu dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: północno - wschodnia część gminy położona jest w obrębie GZWP nr 133 (zbiornik Młotkowo), objętego w całości wysoką ochroną. W czwartorzędowym piętrze wodonośnym GZWP nr 133 występują struktury hydrogeologiczne (hydrostruktury), w których zasilanie i drenaż wód podziemnych ma miejsce poprzez okna hydrogeologiczne typu erozyjnego łączące z innymi strukturami hydrogeologicznymi. Południowa część gminy położona jest w obrębie GZWP nr 138, objętego w całości najwyższą ochroną.

Z badań monitoringowych przeprowadzonych przez Państwowy Instytut Geologiczny w 2008 wynika, że stan wód podziemnych w rejonie Gminy Wyrzysk pod względem stanu chemicznego oceniony został jako słaby.

W 2009 roku jakość wód w głębszych w ramach tej samej JCWPd 36 w 2 punktach pomiarowych poza Gminą Wyrzysk oceniono jako zadowalające i złe a wody gruntowe jako dobre i złe. Badania te zostały przeprowadzone dla starej numeracji JCWPd.

Za cel postawiono **Poprawę jakości i ochronę zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2019 i harmonogram zadań na lata 2011-2014 , które mają skutkować osiągnięciem postawionych celów.

Zadania:

1. Budowa sieci wodociągowej Ruda II
2. Dokończenie budowy wodociągu – Komorowo
3. Dobrzyniewo – remont wodociągu głównego
4. Gromadno – budowa kanalizacji sanitarnej – poprawa gospodarki wodno – ściekowej, rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy Wyrzysk
5. Konstantynowo – budowa kanalizacji sanitarnej – poprawa gospodarki wodno – ściekowej, rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy Wyrzysk
6. Kosztowo – budowa kanalizacji sanitarnej – poprawa gospodarki wodno – ściekowej, rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy Wyrzysk
7. Ochrona wód zlewni Noteć – aglomeracja Wyrzysk – poprawa gospodarki wodno – ściekowej, rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy Wyrzysk
8. Wyrzysk - odwodnienie ul. Kościuszki wraz z odwodnieniem budynków komunalnych – poprawa stanu dróg, bezpieczeństwa ruchu, estetyzacja terenu, rozbudowa infrastruktury gospodarczej Gminy Wyrzysk
9. Wykonanie przyłącza kanalizacyjnego do budynku przy ul. Bydgoskiej 36 w Wyrzysku
10. Ochrona wód zlewni rz. Noteć – studium wykonalności i budowa kanalizacji sanitarnej z przepompownią w Osieku n/Not – etap II i dokończenie III
11. Ruda – budowa kanalizacji sanitarnej
12. Uregulowanie gospodarki wodami deszczowymi i roztopowymi, w tym budowa piaskownika
13. Dokończenie kanalizacji sanitarnej w Wyrzysku ul. Przemysłowa

Powierzchnia ziemi i gleby

Na terenie Gminy Wyrzysk zlokalizowane są eksploatowane złoża kruszyw naturalnych (piasek za żwirem) w Konstantynowie oraz złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej wykorzystywanych na skalę przemysłową w Wyrzysku - Osieku.

Gleby występujące na obszarze gminy w większości zaklasyfikowane zostały do gleb o średnio dobrej, średniej i słabej jakości.

Na terenie Gminy Wyrzysk przeważają grunty orne i użytki zielone średniej jakości, które łącznie stanowią 75% wszystkich gruntów ornych. 13% wszystkich gruntów ornych stanowią grunty najlepszej jakości, natomiast najgorsze grunty stanowią 12% ogółu.

Na terenie Gminy Wyrzysk przeważają siedliska odpowiednie do produkcji żyta i roślin towarzyszących (łącznie 81%). Dominuje tu kompleks żytni bardzo dobry, do którego zalicza się najlepsze gleby lekkie.

Wg danych Okręgowej Stacji Chemiczno Rolniczej w Poznaniu opublikowanych w Raporcie o stanie środowiska w Wielkopolsce w 2007 roku (WIOŚ Poznań, 2008) na terenie Gminy Wyrzysk w latach 2005 – 2008 21- 40 % gleb wymagało wapnowania.

Za cel postawiono **właściwe użytkowanie istniejących zasobów glebowych, ich ochronę i rekultywację.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2019 i harmonogram zadań na lata 2011-2014 , które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Inwentaryzacja i rekultywacja terenów zdegradowanych np. „dzikich składowisk”
2. Zamknięcie i rekultywacja gminnego składowiska odpadów
3. Prowadzenie właściwej struktury zagospodarowania przestrzennego (zagospodarowywanie gruntów o niskiej przydatności rolniczej, uprawy na gruntach o wyższej klasie bonitacyjnej)
4. Szkolenia i działalność informacyjna na rzecz rolnictwa
5. Kształtowanie struktury upraw przeciwdziałającej erozji i pogarszaniu się jakości gleb
6. Wykorzystanie gleb o niższej klasie przydatności rolniczej pod produkcję biomasy

Przyroda

Znaczną część powierzchni gminy (ponad 10%) zajmują ekosystemy łąkowe, pastwiska stanowią ok. 3% powierzchni gminy. Tereny leśne zajmują 12,3% powierzchni Gminy Wyrzysk. Na obszarze Gminy Wyrzysk znajduje się:

- Jeden rezerwat przyrody – Zielona Góra,
- Dwa obszary chronionego krajobrazu:
  - Dolina Łobżonki i Bory Kujańskie
  - Dolina Noteci
- 16 pomników przyrody
- Dwa użytki ekologiczne:
  - Kategoria gruntu – bagno
  - Kategoria gruntu – łąka
- Jeden obszar Natura 2000 – PLB 300001
- Jeden obszar mający znaczenie dla Wspólnoty – PLH 300004
- Dwa proponowane obszary mające znaczenie dla Wspólnoty:
  - PLH 300055
  - PLH 300040

Za cel postawiono: **ochronę obiektów cennych przyrodniczo oraz walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego oraz zachowanie i wzrost bioróżnorodności istniejących zasobów leśnych.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2019 i harmonogram zadań na lata 2011-2014, które mają skutkować osiągnięciem postawionych celów.

Zadania:

1. Promocja działań proekologicznych, wydawnictwa ekologiczne – z przeznaczeniem dla dorosłej części społeczności lokalnych
2. Organizacja cykli szkoleń z zakresu Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej KDPR i dopłat bezpośrednich do prowadzenia gospodarstw rolnych na obszarach łąkowych objętych Naturą 2000
3. Preferowanie nasadzeń w miastach gatunkami drzew rodzimych
4. Prowadzenie akcji edukacyjnych przeciw wypalaniu traw
5. Ochrona i wzmocnienie funkcji zadrzewień i zakrzewień, jako ważnych korytarzy ekologicznych. Pielęgnowanie i zakładanie nowych zadrzewień śródpolnych
6. Olimpiada ekologiczna
7. Konkurs plastyczny o tematyce ekologicznej
8. Sprzątanie świata
9. Dzień ziemi

Energia odnawialna

Obecnie w Gminie Wyrzysk toczą się postępowania administracyjne w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia polegającego na budowie elektrowni wiatrowej.

Na terenie Gminy Wyrzysk znajdują się trzy małe elektrownie wodne- usytuowane na rzece Łobżonca. Za cel postawiono **zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2019 i harmonogram zadań na lata 2011-2014, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Zadania:

1. Stopniowe zwiększanie udziału energii otrzymanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii
2. Opracowanie programu wykonawczego związanego z rozwojem energetyki odnawialnej na terenie gminy
3. Wymiana systemu grzewczego budynku świetlicy wiejskiej w Auguście

4. Wymiana dachu na budynku świetlicy wiejskiej w Augustynie

Poważne awarie

Potencjalnym zagrożeniem środowiska i zdrowia człowieka jest transport substancji niebezpiecznych przez obszar Gminy Wyrzysk.

Na terenie gminy nie ma obiektów zakwalifikowanych do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku awarii. Zdarzenia o znamionach poważnej awarii powstają także w wyniku transportu kolejowego lub drogowego.

W Gminie Wyrzysk zlokalizowanych jest kilka stacji paliw płynnych. Obiekty te mogą stwarzać potencjalne zagrożenie, jednakże tylko w wypadku nieprzestrzegania odpowiednich przepisów. To potencjalne zagrożenie wynika ze stosowania znacznych ilości produktów naftowych.

Przez obszar gminy transportowane są również materiały niebezpieczne przewożone z wykorzystaniem transportu drogowego i kolejowego, stwarzając potencjalną możliwość wystąpienia NZŚ. Transportem drogowym przewozi się głównie substancje ropopochodne i gaz płynny oraz niewielkie ilości amoniaku i chloru.

Za cel postawiono **wykreowanie wzorów właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych, ograniczenie możliwości wystąpienia sytuacji awaryjnej w wyniku transportu drogowego i kolejowego, opracowanie systemu skutecznego informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia środowiska.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2019 i harmonogram zadań na lata 2011-2014, które mają skutkować osiągnięciem postawionych celów.

Zadania:

1. Aktualizacja informacji o zakładach o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii
2. Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia

Program ochrony środowiska dla Gminy Wyrzysk zostaje przyjęty do realizacji na podstawie uchwały Rady Miejskiej. Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym Programem wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami zaangażowanymi w zagadnienia ochrony środowiska.

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w otoczeniu realizowanej polityki środowiskowej. Instrumenty służące realizacji Programu wynikają z ustaw: *Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, Prawo*

geologiczne i górnicze, Prawo budowlane. Zaliczamy do nich instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

Wśród instrumentów prawnych szczególne miejsce mają plany zagospodarowania przestrzennego (prawo miejscowe).

Do instrumentów finansowych należą opłaty za korzystanie ze środowiska, administracyjne kary pieniężne, kredyty i dotacje z funduszy celowych, pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

Do głównych instrumentów społecznych zaliczono edukację ekologiczną i współpracę i budowanie partnerstwa.

Wśród instrumentów strukturalnych wyróżnimy programy strategiczne, programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego. Dokumentem określającym tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego jest „*Strategia Rozwoju społeczno – gospodarczego gminy Wyrzysk na lata 2008 – 2015*”.

Proponowane kierunki działań i osiągnięcia celów zawarte w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk wymagają systematycznego wdrażania w życie i weryfikacji w zależności od potrzeb. Bardzo istotnym elementem wdrażania Programu jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji poszczególnych zadań. Podstawą oceny skutków realizacji Programu powinien być monitoring stanu środowiska.

Monitorowanie zachodzących zmian powinno być prowadzone w oparciu o określone wskaźniki umożliwiające śledzenie zmian, ich postęp i wielkości w ujęciu liczbowym bądź opisowym.

Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska winna być realizowana w trybie:

- co 4 lata ocena skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych mierników,
- co 2 lata ocena realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, ocena realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska.

Wdrażanie niniejszego Programu będzie możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne (obecnie 4 stopniowy system), fundacje i programy pomocowe, własne środki inwestorów, budżety gmin i budżet centralny.

Możliwe jest pozyskanie dofinansowanie m. In.:

- w ramach środków krajowych pochodzących z: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, banków (m.in. Banku Ochrony Środowiska, Banku Gospodarstwa Krajowego),
- środków Europejskich w ramach: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu dla Europy Środkowej, Programu Współpracy Międzyregionalnej, Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, Life+,
- instytucji i programów pomocowych: Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Departamentu Generalnego XI Komisji Europejskiej, Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej, Ekofunduszu, Funduszu na rzecz globalnego środowiska, Fundacji Partnerstwo dla Środowiska – Funduszu Partnerstwa
- partnerstwa publiczno – prywatnego.

III. OCENA ZGODNOŚCI KIERUNKÓW DZIAŁAŃ ZAPROPONOWANYCH W AKTUALIZACJI POŚ DLA GMINY

WYRZYSK CELAMI OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYMI NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM,

WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM

3.1. Uwarunkowania wynikające z dyrektyw UE oraz polityki krajowej

Program ochrony środowiska odzwierciedla pewne ogólne zasady, które leżą u podstaw polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej oraz odwołuje się do polityki ekologicznej państwa. Najważniejsze dyrektywy unijne dotyczące ochrony środowiska zostały transponowane do prawa polskiego głównie na podstawie ustawy *Prawo ochrony środowiska* z dnia 27 kwietnia 2001 r. Pozostałe przepisy zawarto w wielu innych ustawach i rozporządzeniach.

Podstawę polityki ochrony środowiska Wspólnoty Europejskiej stanowi VI Program Działań na Rzecz Ochrony Środowiska (6th European Action Plan – EAP). Przedstawia on strategię środowiskową, która podkreśla istotność działań szczególnie w sferach: zmian klimatycznych, ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, środowiska naturalnego i zdrowia oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i racjonalnej gospodarki odpadami. Priorytetowe pola działania pozwolą na skuteczną walkę z problemami napotkanymi zarówno na szczeblu wspólnotowym, krajowym jak i lokalnym. W odniesieniu do celów głównych stworzono strategie tematyczne w sprawie zanieczyszczenia powietrza, zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich recyklingu, środowiska morskiego, gleby, pestycydów, wykorzystywania zasobów naturalnych i środowiska miejskiego.

Ponadto program działania kładzie nacisk na:

- egzekwowanie obowiązującego prawodawstwa w zakresie środowiska; uwzględnienie we wszystkich obszarach polityki UE (takich jak rolnictwo, rozwój, energia, rybołówstwo, przemysł, rynek wewnętrzny, transport) potencjalnego wpływu na środowisko;
- zaangażowanie przedsiębiorstw i konsumentów w poszukiwanie rozwiązań problemów związanych ze środowiskiem;
- dostarczenie społeczeństwu informacji niezbędnych do dokonywania wyborów przyjaznych dla środowiska;
- uświadamianie obywatelom znaczenia rozsądnego wykorzystywania gruntów w celu ochrony siedlisk przyrodniczych i krajobrazów oraz zmniejszenia zanieczyszczenia w miastach.

3.2. Opracowania

Polityka Ekologiczna Państwa

Cele polityki ekologicznej państwa nakreślają konkretne wyzwania i obszary zainteresowania dla gminnego programu ochrony środowiska. W sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych podstawowe cele to:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej przyrody na różnych poziomach organizacji wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem,
- ochrona powierzchni ziemi, a w szczególności ochrony gruntów użytkowanych rolniczo poprzez rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno – błotnych przez czynniki antropogeniczne oraz zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych poprzez przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz ochrona tych zasobów przed ilościową i jakościową degradacją

W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego główne cele to:

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska,
- poprawa jakości powietrza: redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego,
- ochrona zasobów wodnych, utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, zachowanie i przywrócenie ciągłości ekologicznej cieków,
- racjonalna gospodarka odpadami,
- zmniejszenie narażenia społeczeństwa na ponadnormatywne działanie hałasu i zabezpieczenie przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- stworzenie efektywnego nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek.

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska

W czasie opracowywania aktualizacji Programu była dostępna aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2019, której cele do 2019 r. zostają przedstawione poniżej:

1. Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych.
2. Zwiększanie lesistości województwa oraz prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej.
3. Zrównoważone użytkowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą.
4. Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.
5. Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin oraz ochrona środowiska w trakcie ich eksploatacji.
6. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego. Usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę.
7. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa.
8. Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego.
9. Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko.
10. Minimalizacja skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska.
11. Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa wielkopolskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna.
12. Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem.
13. Kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno – przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska.
14. Wdrożenie mechanizmów zapewniających aktywizację rynku na rzecz ochrony środowiska.
15. Promowanie i wsparcie wdrażania systemu EMAS w gałęziach przemysłu o znaczącym oddziaływaniu na środowisko, w sektorze małych przedsiębiorstw oraz administracji publicznej szczebla regionalnego i lokalnego.
16. Zwiększenie roli wielkopolskich placówek badawczych we wdrażaniu innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska.
17. Wdrożenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody.

Aktualizacja POŚ dla Województwa Wielkopolskiego uwzględnia również szereg najważniejszych celów z zakresu gospodarki odpadami zgodnie z zapisami WPGO. Do najważniejszych z nich należą:

- utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB,
- zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska,
- gospodarowanie odpadami w województwie w oparciu o ponadgminne zakłady zagospodarowania odpadów,
- zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów,
- zmniejszenie ilości odpadów unieszkodliwianych przez składowanie.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Pilskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 - 2015

Program Ochrony Środowiska dla powiatu Pilskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 – 2015 przyjmuje cele priorytetowe wyznaczone w wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska jako obligatoryjne dla powiatu.

Naczelną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych.

Nadrzędny cel Programu zdefiniowano w następujący sposób: *„środowisko przyrodnicze i jego ochrona kształtują charakter powiatu pilskiego i harmonizują z jego rozwojem społeczno – gospodarczym”*.

Cel ten jest zgodny ze sformułowaną w „Strategii rozwoju powiatu pilskiego” misją, gdzie zaznaczono potrzebę stworzenia warunków do stabilnego i zrównoważonego rozwoju.

Powiatowy Program wytycza następujące cele do 2015 r.:

1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód.
2. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych.
3. Ochrona mieszkańców powiatu przed hałasem emitowanym przez środki transportu drogowego.
4. Utrzymanie standardów dla pól elektromagnetycznych.
5. Ochrona mieszkańców i środowiska przed poważnymi awariami związanymi z transportem substancji niebezpiecznych.
6. Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju.

7. Zachowanie istniejących zasobów leśnych i zwiększenie lesistości powiatu oraz zrównoważona pod względem ekonomicznym, ekologicznym i społecznym gospodarka leśna.
8. Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w celu ochrony przed deficytami wody oraz ochrony przed powodzią i skutkami suszy.
9. Ochrona i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych oraz rewitalizacja terenów zdegradowanych ekologicznie.
10. Efektywne wykorzystywanie eksploatowanych złóż, z zachowaniem wymogów ochrony środowiska oraz ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych i terenów perspektywicznych.
11. Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców powiatu pilskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna.
12. Wzmocnienie roli aspektów ekologicznych w politykach sektorowych.
13. Promowanie i wsparcie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego w jednostkach samorządu terytorialnego i przedsiębiorstwach powiatu pilskiego.
14. Rozwój „zielonych miejsc pracy”.

IV. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY WYRZYSK

4.1. Gleby

Podział na klasy bonitacyjne jest odzwierciedleniem wartości rolniczej gleb. Podstawą zaliczenia gleb do danej klasy bonitacyjnej są przede wszystkim ich właściwości i warunki przyrodnicze terenu, wpływające zasadniczo na ich urodzajność. Klasy bonitacyjne ustalane są oddzielnie dla gruntów ornych i użytków zielonych. W obrębie gleb gruntów ornych wydzielono 9 klas bonitacyjnych z podziałem na 3 grupy:

Klasa I	Gleby orne najlepsze	Najlepsze grunty orne i użytki zielone klas I do III
Klasa II	Gleby orne bardzo dobre	
Klasa III a	Gleby orne dobre	
Klasa III b	Gleby średnio dobre	Średniej jakości grunty orne i użytki zielone klasy IV
Klasa IV a	Gleby orne średniej jakości	
Klasa IV b	Gleby orne średniej jakości (gorsze)	
Klasa V	Gleby orne słabe	Najsłabsze grunty orne i użytki zielone klas V do VI z
Klasa VI	Gleby najslabsze	
Klasa VI rz	Gleby pod zalesienia	

Gleby występujące na obszarze gminy w większości zaklasyfikowane zostały do gleb o średnio dobrej, średniej i słabej jakości. Szczegółową klasyfikację gleb gminy, pod względem jakości bonitacyjnej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Klasy bonitacyjne gruntów ornych i użytków zielonych na terenie powiatu pilskiego i Gminy Wyrzysk, stan na 2004 rok

Powiat/gmina	Klasy bonitacyjne gruntów ornych w %								
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz
Powiat pilski	0	0	7	19	32	19	16	6	1
Gmina Wyrzysk	0	0	13	29	28	18	10	2	0

źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów WIOŚ Poznań "Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000-2004"

Na podstawie powyższej tabeli można stwierdzić, że na terenie Gminy Wyrzysk przeważają grunty orne i użytki zielone średniej jakości, które łącznie stanowią 75% wszystkich gruntów ornych. 13% wszystkich gruntów ornych stanowią grunty najlepszej jakości, natomiast najslabsze grunty stanowią 12% ogółu.

Przydatność rolniczą gleb określają **kompleksy**, będące typami siedliskowymi rolniczej powierzchni produkcyjnej, z którymi związany jest odpowiedni dobór uprawianych roślin. Charakterystykę

kompleksów przyjęto ze względu na siedliska związane z uprawą zbóż ozimych, uznanych za najbardziej właściwe rośliny wskaźnikowe:

- siedliska odpowiednie do produkcji pszenicy i roślin towarzyszących określają:
  - kompleks 1 – pszenicy bardzo dobry,
  - kompleks 2 – pszenicy dobry,
  - kompleks 3 – pszenicy wadliwy;
- siedliska odpowiednie do produkcji żyta i roślin towarzyszących to:
  - kompleks 4 – żytni bardzo dobry,
  - kompleks 5 – żytni dobry,
  - kompleks 6 – żytni słaby,
  - kompleks 7 – żytni naj słabszy;
- siedliska odpowiednie do produkcji zbóż i roślin pastewnych:
  - kompleks 8 – zbożowo-pastewny,
  - kompleks 9 – zbożowo-pastewny słaby;
- kompleksy użytków zielonych:
  - kompleks 2z – użytki zielone średnie,
  - kompleks 3z – użytki zielone słabe i bardzo słabe.

Tabela 2. Procentowy udział kompleksów przydatności rolniczej gruntów ornych na terenie Gminy Wyrzysk, stan na 2004 rok

Nazwa kompleksu	Kompleksy przydatności rolniczej gruntów ornych w %								
	Pszenny bardzo dobry	Pszenny dobry	Pszenny wadliwy	Żytni bardzo dobry	Żytni dobry	Żytni słaby	Żytni naj słabszy	Zbożowo pastewny mocny	Zbożowo pastewny słaby
Powiat pilski	0	7	3	34	27	18	7	2	2
Gmina Wyrzysk	0	11	4	37	26	14	4	2	2

źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów WIOŚ Poznań "Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000-2004"

Z powyższej tabeli wynika, że na terenie Gminy Wyrzysk przeważają siedliska odpowiednie do produkcji żyta i roślin towarzyszących (łącznie 81%). Dominuje tu kompleks żytni bardzo dobry, do którego zalicza się najlepsze gleby lekkie. Charakteryzują się one mniej trwałą strukturą, są głębiej wylugowane z węglanów i uboższe w makroelementy niż gleby kompleksów 1-3. Przeważnie są to gleby pseudobielicowe. Przy zachowaniu wysokiego stopnia kultury i stosowaniu właściwych zabiegów agrotechnicznych można uprawiać na nich wszystkie rośliny uprawne. Znaczny procent stanowi także kompleks żytni dobry, który obejmuje gleby wytworzone z piasków gliniastych lekkich podścielonych piaskiem słabo gliniastym lub piasków głęboko zalegających na glinach. Zaliczane są tu gleby brunatne i pseudobielicowe oraz czarne ziemie i mady. Są lekko kwaśne i ubogie w przyswajalne dla roślin składniki pokarmowe, okresowo suche. Wymagają systematycznego

nawożenia. Roślinami wskaźnikowymi tego kompleksu są: żyto, jęczmień i ziemniaki. Sporadycznie można uprawiać mniej wymagające odmiany pszenicy. Wysokość plonów zależy głównie od ilości opadów.

Wg danych Okręgowej Stacji Chemiczno Rolniczej w Poznaniu opublikowanych w Raporcie o stanie środowiska w Wielkopolsce w 2007 roku (WIOŚ Poznań, 2008) na terenie Gminy Wyrzysk w latach 2005 – 2008 21- 40 % gleb wymagało wapnowania.

Od składu chemicznego gleby, a zwłaszcza od zasobności gleby w składniki pokarmowe roślin, w dużej mierze zależy jej żyzność. Określenie zawartości przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu w glebie pozwala na ustalenie dawek nawozów, zapewniających zarówno wzrost i rozwój uprawianych roślin, jak i utrzymanie odpowiedniej zasobności gleb z uniknięciem ryzyka zasolenia.

Niedobory magnezu, występujące we wczesnych stadiach wzrostu, wpływają ujemnie na późniejszy rozwój i plonowanie roślin uprawnych. Magnez jest pierwiastkiem bardzo ważnym dla procesów życiowych roślin – jest składnikiem chlorofilu.

Fosfor jest niezbędnym składnikiem do rozwoju rośliny. Jego obecność w glebie wpływa dodatnio na pobieranie innych składników pokarmowych przez rośliny, głównie azotu. Zwiększa odporność roślin na choroby.

Z badań agrochemicznych opublikowanych przez WIOŚ w Poznaniu za lata 2000 – 2004 wynika, że:

- powyżej 61% gleb na terenie Gminy Wyrzysk charakteryzowało się niską lub bardzo niską zawartością magnezu,
- 41-60% gleb charakteryzowało się niską lub bardzo niską zawartością fosforu,
- 61-80% gleb charakteryzowało się niską lub bardzo niską zawartością potasu.

Wyniki badań zawartości chromu, manganu, arsenu i żelaza oceniono na podstawie granic tolerancji zawartości pierwiastków toksycznych opracowanych przez IUNG w Puławach. Nie wykazano przekroczeń wskazanych pierwiastków w glebie ponad wartość naturalną na obszarze gminy, przypadku chromu i żelaza ich zawartość całkowita była niższa od wyznaczonych granic tolerancji.

Tabela 3. Zawartość metali ciężkich, pierwiastków śladowych oraz siarki siarczanowej w glebach Gminy Wyrzysk w latach 2000 - 2004

pierwiastek	Zawartość całkowita w [mg/kg]	Zawartość normalna w [mg/kg]
Cr	10,00	15-70
Mn	320	300-600
Fe	5867	10 000-30 000
As	2,267	1-20

źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów WIOŚ Poznań "Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000-2004"

4.2. Wody powierzchniowe

Do wód powierzchniowych na terenie Gminy Wyrzysk należą: wody płynące w postaci rzek, kanałów i melioracji oraz wody stojące w postaci jezior i stawów hodowlanych.

Cieki

Gmina Wyrzysk w całości pokrywa się z obszarem dorzecza Noteci, stąd też wyznaczyć tu można działy wodne IV i V rzędu. Największym ciekim powierzchniowym jest Noteć, wpływająca na teren gminy z województwa kujawsko - pomorskiego w 168 km biegu, która stanowi południową granicę gminy. Płynąca ze wschodu na zachód Noteć, jak i jej dopływy, odwadniają cały obszar gminy. Z szeregu zlewni cząstkowych wpisanych w granice gminy na uwagę zasługuje obok zlewni własnej Noteci, zlewnia Łobzonki.

Rzeka Łobzonka to prawostronny dopływ Noteci o całkowitej długości 71,8 km. Do dorzecza Łobzonki przynależą jej lewobrzeżne dopływy Lubcza i Orla oraz prawobrzeżny Kanał Młotkowski. Okaliniec (inaczej zwany Kanałem Młotkowskim), płynie prawie równoleżnikowo z zachodu na wschód uchodząc w 15 km do Łobzonki. W swym środkowym biegu prowadzi wody jako ciek przykryty. Bierze on swój początek we wschodniej części Wzgórz Wysockich i płynie w mało wykształconej dolinie do drogi Wysoka - Pobórka Wielka, a następnie przepływa przez płaskie obniżenie znajdujące się między Wysoką i Wysoczką a Wysoką Małą i na południowy - zachód od tej miejscowości wpływa na teren Miasteczka Krajeńskiego.

Lubcza uchodząca do Łobzonki o długości 25,8 km odwadnia obszar 206,1 km². Rzeki Lubcza i Orla przepływają przez kilka zbiorników wodnych co wpływa wyrównująco na wielkość ich stanów i przepływów w ciągu roku.

Notowane najniższe w kraju sumy opadów dla Województwa Wielkopolskiego mają znaczący wpływ na niskie zasoby wodne. W odniesieniu do obszaru całego województwa średnie odpływy powierzchniowe wynoszą 3,74 l/s/km², (dla kraju, 5,2-5,4 l/s/km²). W Gminie Wyrzysk odpływ ze zlewni Noteci wynosi 4,0 l/s/km².

Główne rzeki z terenu gminy posiadają typowo śnieżno - deszczowy system zasilania znajdujący odbicie w różnicowaniu przepływów. Wysokie stany wód związane są z roztopami i występują na ogół w marcu i kwietniu. Wezbrania letnie, związane z maksimum opadowym, zaznaczają się słabo na obszarze powiatu. Na rzekach nie występują katastrofalne niżówki (bardzo niskie stany wody będące następstwem posuchy). Zjawisku temu zapobiegają jeziorne zbiorniki retencyjne oraz utrudniające odpływ zarastanie koryt rzecznych.

Od zasilania i ukształtowania powierzchni zależy wielkość odpływu wód w rzekach.

Na terenie Gminy Wyrzysk zlokalizowane są 4 kanały o łącznej długości 19 840 m.

Tabela 4. Wykaz kanałów na obszarze Gminy Wyrzysk

Nazwa	[km]	Długość w Gminie Wyrzysk [m]
Kanał Bąkowski	0+000-2+500	2 500
Kanał Młotkowski	0+000-6+920	6 220
Kanał Prac	0+000-5+620	5 620
Kanał Żuławka	0+000-5+500	5 500
razem	-	19 840

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rejonowego Oddziału w Pile Wielkopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych, stan na 1.01.2008 r.

Zbiorniki wodne

Na obszarze gminy występuje niewielka liczba zbiorników wodnych. Większość z nich to zbiorniki małe o powierzchni kilku hektarów, zarastające, bezodpływowe m. in. jeziora:

- Glesno – 3,2 ha,
- Gleśnieńskie – 7,75 ha,
- Gleszczoneckie – 4,2 ha.

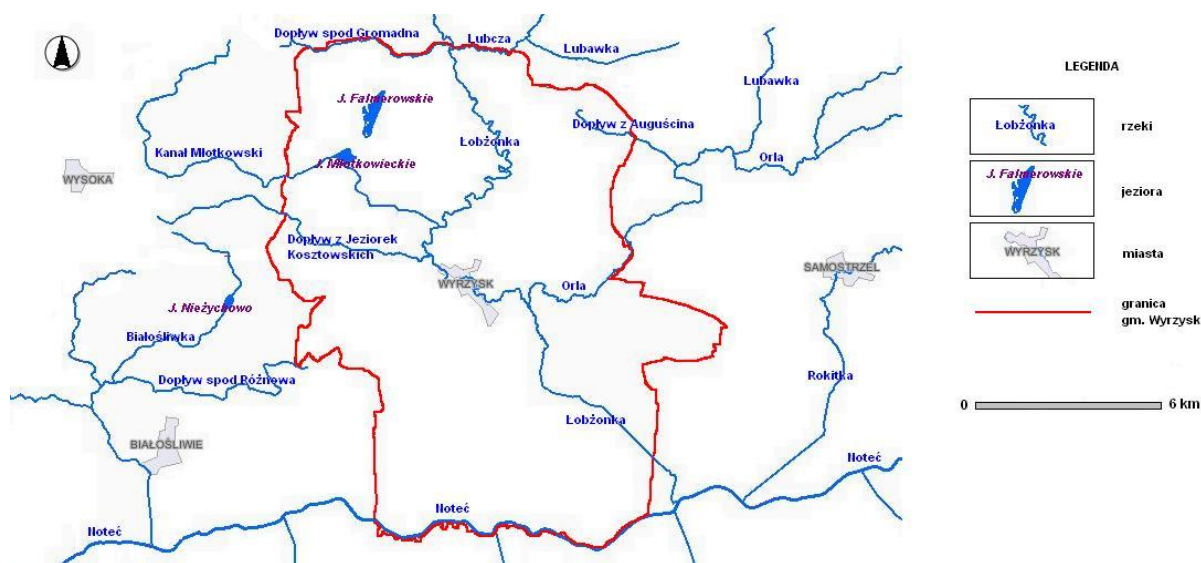
Na północno - wschodnich terenach gminy położone są większe akweny. Należą do nich jeziora:

- Falmierowskie – 53,0 ha,
- Młotkowskie – 24,0 ha.

Są to jeziora przepływowe, stanowiące naturalne zbiorniki retencyjne dla sieci rzecznej, a także odgrywające ważną rolę w gospodarce wodnej gminy.

Obszar doliny Noteci również bardzo ubogi w naturalne zbiorniki wodne, charakteryzuje się stosunkowo dużym udziałem stawów hodowlanych. Największy ich kompleks – Staw Ostrówek znajdujący się nieopodal Osieka nad Notecią przekracza 300 ha i zalicza się do największych w kraju.

Główne ciek i zbiorniki wodne na terenie Gminy Wyrzysk przedstawiono na Rys. 1.

Rys. 1. Wody powierzchniowe na terenie Gminy Wyrzysk

źródło: www.baza.pgi.gov.pl

Jakość wód powierzchniowych

Badania jakości wód powierzchniowych przeprowadzone zostały w ramach monitoringu przez delegaturę WIOŚ w Poznaniu w roku 2009 w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 roku w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. Nr 81, poz. 685) i rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008). Badania te dotyczyły rzek.

W ostatnich latach nie przeprowadzono badań jakości wód zbiorników na terenie Gminy Wyrzysk.

Tabela 5. Wyniki badań stanu ekologicznego wód w punkcie pomiarowo-kontrolnym Łobżonka – Wyrzysk na podstawie wyników badań w roku 2010

Lp.	Wskaźnik jakości wody	Jednostka miary	Liczba prób	Minimum	Data	Maximum	Data	Średnia roczna	Percentyl 90*	Klasa wskaźnika jakości wód
1	Temperatura wody	°C	12	0,0	2010-01-14 2010-12-08	19,0	2010-06-09	8,567	18,76	I
2	Odczyn	pH	12	7,62	2010-01-14	8,11	2010-09-07	7,876	8,029	I
3	Tlen rozpuszczony	mg O ₂ /l	12	7,11	2010-06-09	12,94	2010-03-08	9,667	7,46	I
4	BZT ₅	mg O ₂ /l	12	0,9	2010-07-07	5,8	2010-04-07	2,833	5,77	II
5	Ogólny węgiel organiczny	mg C/l	12	8,53	2010-02-23	14,19	2010-10-06	10,952	13,454	II
6	Azot amonowy	mg N _{NH4} /l	12	0,015	2010-04-07	0,342	2010-02-23	0,127	0,255	I
7	Azot Kjeldahla	mg N/l	12	0,836	2010-08-04 2010-09-07	2,35	2010-04-07	1,419	1,817	II
8	Azot azotanowy	mg N _{NO3} /l	12	0,42	2010-07-07	9,08	2010-03-08	2,978	7,519	poniżej stanu dobrego
9	Azot ogólny	mg N/l	12	1,51	2010-08-04	11,0	2010-03-08	4,446	9,796	II
10	Fosfor ogólny	mg P/l	12	0,093	2010-12-08	0,39	2010-11-09	0,212	0,32	II
11	Przewodność w 20 °C	µS/cm	12	358	2010-11-09	451	2010-05-06	414	462	I
12	Makrofitowy Indeks Rzeczny	indeks	1	42,1	2010-08-17	42,1	2010-08-17	-	-	II

*dla tlenu rozpuszczonego podano wartość percentyla 10

Wypełnienie kolorem żółtym – określenie klasy wskaźnika na podstawie wartości maksymalnej lub minimalnej, percentyla 90 w zależności od liczby pobranych próbek.

źródło: www.poznan.pios.gov.pl

*Prognoza oddziaływania na środowisko
Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk do roku 2019*

Tabela 6. Wyniki badań stanu ekologicznego wód w punkcie pomiarowo-kontrolnym Lubcza - Liszkowo na podstawie wyników badań w roku 2010

Lp.	Wskaźnik jakości wody	Jednostka miary	Liczba prób	Minimum	Data	Maximum	Data	Średnia roczna	Percentyl 90*	Klasa wskaźnika jakości wód
1	Temperatura wody	°C	12	0,2	2010-02-09 2010-12-08	21,2	2010-07-07	9,717	20,96	I
2	Odczyn	pH	12	7,55	2010-08-04	8,33	2010-09-07	7,887	8,155	I
3	Tlen rozpuszczony	mg O ₂ /l	12	4,01	2010-08-04	13,04	2010-04-07	8,918	4,807	poniżej stanu dobrego
4	BZT ₅	mg O ₂ /l	12	1,0	2010-02-09	8,0	2010-09-07	3,475	5,73	II
5	Ogólny węgiel organiczny	mg C/l	12	11,47	2010-02-09	17,25	2010-10-06	13,41	14,512	II
6	Azot amonowy	mg N _{NH4} /l	12	0,013	2010-05-06	0,26	2010-08-04	0,126	0,221	I
7	Azot Kjeldahla	mg N/l	12	1,08	2010-12-08	2,31	2010-09-07	1,745	2,108	poniżej stanu dobrego
8	Azot azotanowy	mg N _{NO3} /l	12	0,08	2010-07-07	8,4	2010-03-08	2,504	6,186	poniżej stanu dobrego
9	Azot ogólny	mg N/l	12	1,95	2010-07-07	10,3	2010-03-08	4,276	7,863	II
10	Fosfor ogólny	mg P/l	12	0,05	2010-04-07	0,18	2010-09-07	0,095	0,173	I
11	Przewodność w 20 °C	µS/cm	12	395	2010-08-04	493	2010-03-08	438,5	466,3	I
12	Substancje rozpuszczone	mg/l	12	338	2010-08-04	456	2010-03-08	401,8	431,7	I
13	Makrofitowy Indeks Rzeczny	indeks	1	36,2	2010-08-17	36,2	2010-08-17	-	-	III

*dla tlenu rozpuszczonego podano wartość percentyla 10

Wypełnienie kolorem żółtym – określenie klasy wskaźnika na podstawie wartości maksymalnej lub minimalnej, percentyla 90 w zależności od liczby pobranych próbek.

źródło: www.poznan.pios.gov.pl

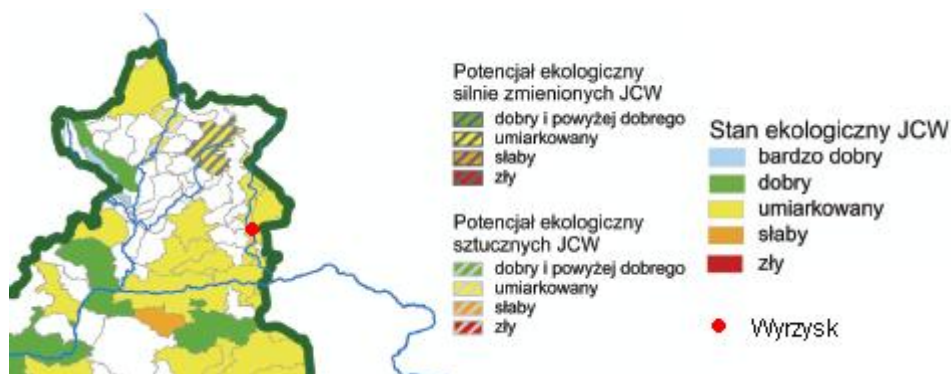
Tabela 7. Wyniki badań stanu ekologicznego wód w punkcie pomiarowo-kontrolnym Noteć – Wodowskaz Żóławka na podstawie wyników badań w roku 2010

Lp.	Wskaźnik jakości wody	Jednostka miary	Liczba prób	Minimum	Data	Maximum	Data	Średnia roczna	Percentyl 90*	Klasa wskaźnika jakości wód
1	Temperatura wody	°C	12	0,0	2010-01-14 2010-12-13	21,0	2010-07-07	9,2	19,78	I
2	Odczyn	pH	12	7,56	2010-08-04	7,95	2010-11-09	7,747	7,9	I
3	Tlen rozpuszczony	mg O ₂ /l	12	3,19	2010-07-07	12,26	2010-03-08	8,684	4,908	poniżej stanu dobrego
4	BZT ₅	mg O ₂ /l	12	1,3	2010-07-07	5,0	2010-12-13	3,008	4,19	II
5	Ogólny węgiel organiczny	mg C/l	12	8,15	2010-02-23	16,55	2010-10-06	11,8	15,512	poniżej stanu dobrego
6	Azot amonowy	mg N _{NH4} /l	12	0,028	2010-06-09	1,12	2010-02-23	0,317	0,722	I
7	Azot Kjeldahla	mg N/l	12	1,14	2010-10-06	3,05	2010-02-23	1,787	2,422	poniżej stanu dobrego
8	Azot azotanowy	mg N _{NO3} /l	12	0,35	2010-07-07	4,49	2010-12-13	1,891	4,275	II
9	Azot ogólny	mg N/l	12	1,65	2010-08-04	6,68	2010-04-07	3,718	6,498	II
10	Fosfor ogólny	mg P/l	12	0,15	2010-12-13	0,33	2010-07-07	0,228	0,317	II
11	Przewodność w 20 °C	µS/cm	12	654,5	2010-11-09	1150,5	2010-02-23	922,3	1126	II
12	Chlorofil <i>a</i>	µg/l	8	3,3	2010-03-08	78,7	2010-06-09	23,063	-	II
13	Makrofitowy Indeks Rzeczny	indeks	1	29,5	2010-08-29	29,5	2010-08-29	-	-	III

*dla tlenu rozpuszczonego podano wartość percentyla 10

Wypełnienie kolorem żółtym – określenie klasy wskaźnika na podstawie wartości maksymalnej lub minimalnej, percentyla 90 lub średniej w zależności od liczby pobranych próbek.

źródło: www.poznan.pios.gov.pl

Rys. 2. Ocena stanu i potencjału ekologicznego Jednolitych części wód płynących (JCW) badanych na terenie północnej wielkopolski w 2009 roku wg WIOŚ

źródło: Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2009, WIOŚ Poznań

Biorąc pod uwagę klasyfikację stanu ekologicznego i stanu chemicznego w punktach pomiarowo-kontrolnych monitoringu operacyjnego (WIOŚ Poznań za rok 2009) rzeki: Łobżonkę w punkcie Łobżonka –Wyrzysk, Lubcza – Liskowo i Noteć – wodowskaz Żuławka zaliczono pod względem klasy elementów fizykochemicznych do stanu poniżej dobrego, natomiast stanu ekologicznego – do umiarkowanego.

4.3. Wody podziemne

Według podziału hydrogeologicznego Gmina Wyrzysk należy do regionu pomorsko- kujawskiego (III), w tym do podregionu pomorskiego (III 1) z wydzielonymi rejonami: doliny Noteci (Pradoliny Toruńsko - Eberswaldzkiej) i Łobżenicy. W ramach podregionu pomorskiego na obszarach wysoczyznowych, głównym poziomem użytkowym jest poziom czwartorzędowy, podrzędnym- trzeciorzędowy. Główny poziom występuje na głębokości 40-60 m, a wydajność osiąga 30-70 m³/h.

W rejonie Pradoliny Toruńsko - Eberswaldzkiej główny poziom użytkowy występuje w utworach czwartorzędu, a miejscami trzeciorzędu (miocen). W utworach czwartorzędu główny poziom użytkowy stanowią piaski i żwiry, zalegające na głębokości do 20 m, a lokalnie do 100 m. Uzyskiwane wydajności wahają się najczęściej od 30 do 70 m³/h.

Na północ od pradoliny Noteci ma miejsce pełna izolacja pierwszego użytkowego poziomu wodonośnego od powierzchni, w obrębie samej pradoliny izolacja jest połowiczna lub jej brak. Obszar Gminy Wyrzysk leży w zasięgu dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: północno - wschodnia część gminy położona jest w obrębie GZWP nr 133 (zbiornik Młotkowo), objętego w całości wysoką ochroną. W czwartorzędowym piętrze wodonośnym GZWP nr 133 występują struktury hydrogeologiczne (hydrostruktury), w których zasilanie i drenaż wód podziemnych ma miejsce poprzez okna hydrogeologiczne typu erozyjnego łączące z innymi strukturami hydrogeologicznymi. Południowa część gminy położona jest w obrębie GZWP nr 138, objętego w całości najwyższą ochroną.

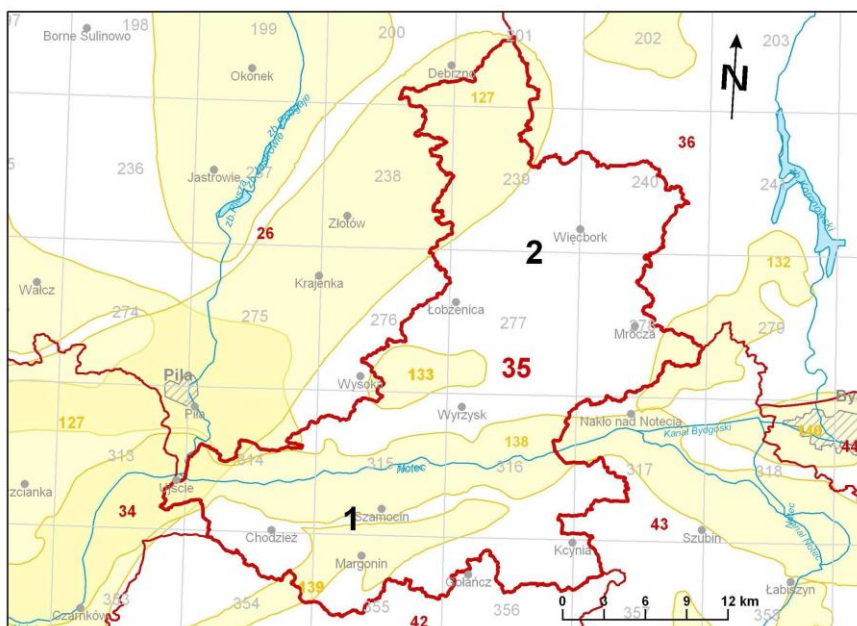
Tabela 8. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych na terenie Gminy Wyrzysk

Nr zbiornika	Nazwa zbiornika GZWP	Wiek utworów wodonośnych
133	Młotkowo	QM
138	Pradolina Toruńsko – Eberswaldzka (Noteć)	QP

QM – utwory czwartorzędu w utworach międzymorenowych, QP – utwory czwartorzędu w pradolinach

źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji „Metodyka wyznaczania obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych dla potrzeb planowania i gospodarowania wodami w obszarach dorzeczy”, PIG 2009

W 2008 roku została przeprowadzona weryfikacja przebiegu granic Jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) wydzielonych w 2005 roku, a w wyniku tych prac powstał nowy podział Polski w zakresie JCWPd.

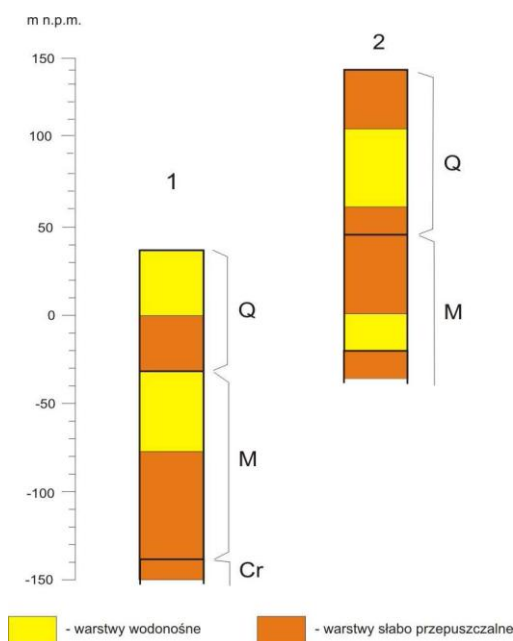
Rys. 3. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) i Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) na terenie północnej wielkopolski

źródło: www.pgi.gov.pl

gdzie:

- 19** numer jednolitej części wód podziemnych
- granica jednolitej części wód podziemnych
- 59 numer arkusza mapy w skali 1:50 000
- 213** obszar i numer Głównego Zbiornika Wód Podziemnych

Gmina Wyrzysk znajduje się w zasięgu JCWPd nr 35.

Rys. 4. Profile

Q, M – wody porowe w utworach piaszczystych,
źródło: www.pgi.gov.pl

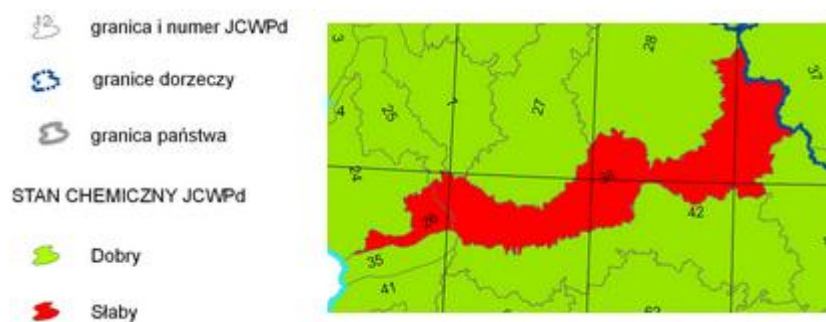
W utworach czwartorzędowych jeden poziom wodonośny związany głównie z pradoliną toruńsko – eberswaldzką a poziom mioceński stanowi jedną warstwę wodonośną dobrze izolowaną od poziomu czwartorzędowego.

Tabela 9. Ogólna charakterystyka geologiczna JCWPd nr 35

Nr JCWPd	Powierzchnia km ²	stratygrafia	litologia	Typ geochem. utworów skalnych	Rodzaj utworów budujących warstwę	Średni współczynnik filtracji m/s	Średnia miąższość utworów	Liczba poziomów wodonośnych	Charakterystyka nadkładu warstwy wodonośnej
35	2211	Q, M	piaski	s	porowe	10 ⁻⁴ – 10 ⁻⁶	> 40	2	głównie utwory słaboprzepuszczalne

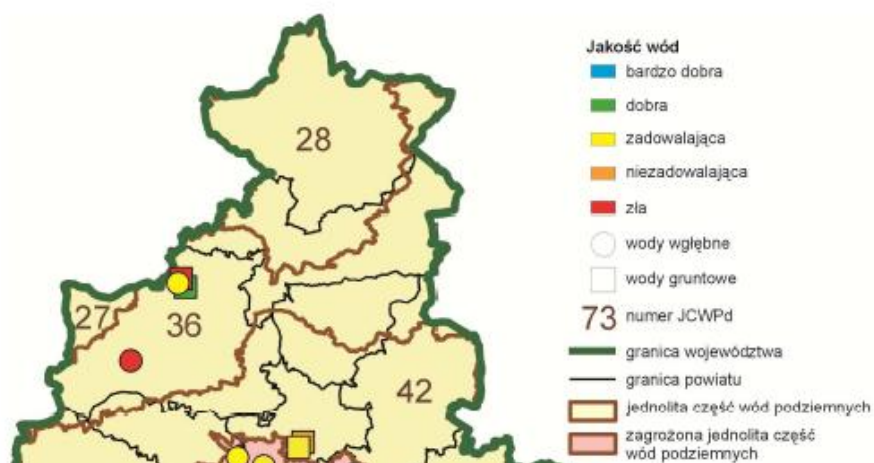
źródło: „Charakterystyka geologiczna i hydrogeologiczna zweryfikowanych JCWPd” PIG 2009

Od roku 2007 na obszarze województwa wielkopolskiego badania chemizmu wód podziemnych w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego prowadzone są przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu prowadzi monitoring wyłącznie na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (wyniki badań omówiono w rozdziale dotyczącym jakości wód na obszarach OSN).

Rys. 5. Ocena stanu chemicznego wód podziemnych na rok 2008

źródło: www.psh.gov.pl

Rys. 6. Wyniki monitoringu jakości wód podziemnych w roku 2009 wg badań PiG

źródło: *Badania chemizmu wód podziemnych w ramach monitoringu operacyjnego w 2009 roku, WIOŚ Poznań*

Z badań monitoringowych przeprowadzonych przez Państwowy Instytut Geologiczny w 2008 wynika, że stan wód podziemnych w rejonie Gminy Wyrzysk pod względem stanu chemicznego oceniony został jako słaby.

W 2009 roku jakość wód wstępnych w ramach tej samej JCWPd 36 w 2 punktach pomiarowych poza Gminą Wyrzysk oceniono jako zadowalające i złe a wody gruntowe jako dobre i złe. Badania te zostały przeprowadzone dla starej numeracji JCWPd.

4.4. Powietrze atmosferyczne

Gmina Wyrzysk leży w strefie klimatu umiarkowanego, na obszarze wzajemnego przenikania się wpływów morskich i kontynentalnych. Przejściowość ta uwidacznia się głównie zmiennymi stanami pogody, które uwarunkowane są rodzajem napływających mas powietrza. Na omawianym terenie mamy do czynienia z trzema podstawowymi rodzajami mas powietrza: polarnym, arktycznym i zwrotnikowym.

Nawiązując do regionalizacji rolniczo - klimatycznej wg Gumińskiego, obszar Gminy Wyrzysk wchodzi w skład dzielnicy bydgoskiej, przejściowej pomiędzy pomorską a środkową. Notuje się tu 30 - 35 dni

mroźnych, około 107 dni z przymrozkami i 38 - 50 dni z pokrywą śnieżną. Opad średnioroczny kształtuje się na poziomie 550 mm, a długość okresu wegetacyjnego określono na 210 - 215 dni. Przeważają wiatry z kierunku zachodniego.

Roczną ocenę jakości powietrza za rok 2009 (WIOŚ Poznań) przeprowadzono z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.

Gmina Wyrzysk należy do strefy pilsko – złotowskiej.

Rys. 7. Podział województwa wielkopolskiego na strefy pod kątem oceny jakości powietrza
źródło: „Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2009”, WIOŚ Poznań

Ocena pod kątem ochrony zdrowia obejmuje: dwutlenek azotu NO_2 , dwutlenek siarki SO_2 , benzen C_6H_6 , ołów Pb, arsen As, nikiel Ni, kadm Cd, benzo(a)piren B(a)P, pył PM_{10} , ozon O_3 , tlenek węgla CO. W ocenie pod kątem ochrony roślin należy uwzględnić: dwutlenek siarki SO_2 , tlenki azotu NO_x , ozon O_3 . Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin dla wszystkich substancji podlegających ocenie, powinno być zaliczenie strefy do jednej z 3 klas A, B, C:

- A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych;
- B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony - poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomy celów długoterminowych.

Pod kątem ochrony zdrowia strefa pilsko – złotowska została zakwalifikowana do klasy A ze względu na NO_2 , SO_2 , CO, C_6H_6 , As, Cd, Ni, Pb. Do klasy C została przydzielona ze względu na pył PM_{10} i BaP.

W odniesieniu do ochrony roślin strefa pilsko – złotowska ze względu na SO₂ i NO_x zaliczona została do klasy A.

Ze względu na O₃ do klasy C zaliczono całą strefę wielkopolską zarówno pod kątem ochrony zdrowia jak i ochrony roślin.

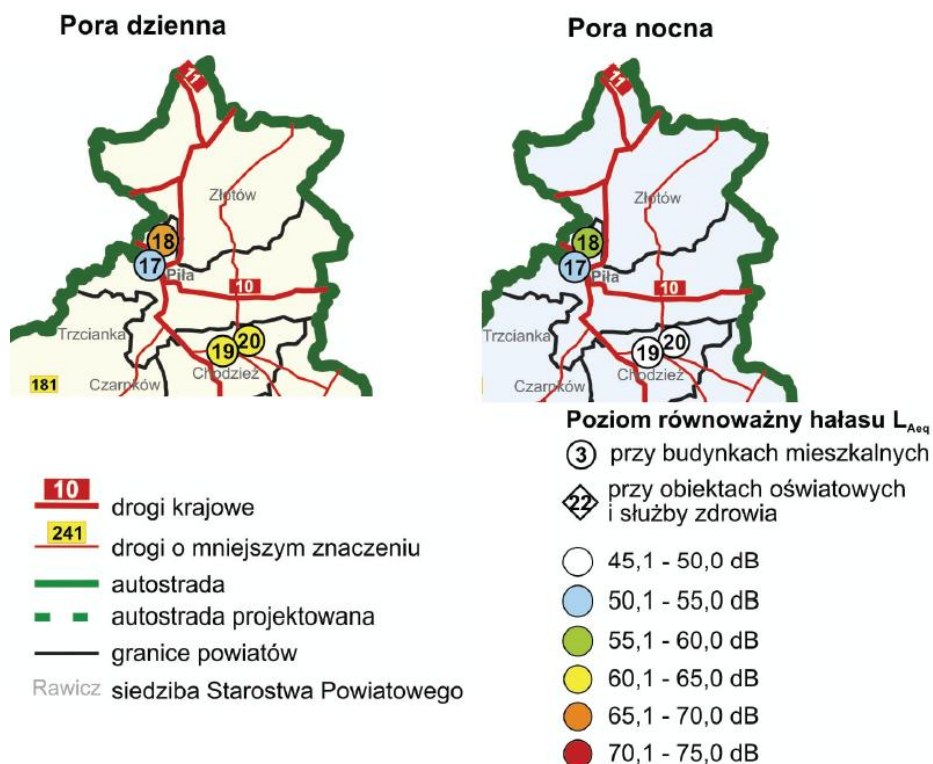
Zaliczenie strefy do klasy C dla danego zanieczyszczenia oznacza konieczność wyznaczenia obszarów przekroczeń i zakwalifikowanie strefy do opracowania programów ochrony powietrza.

4.5. Hałas

Klimat akustyczny środowiska Gminy Wyrzysk w zdecydowanej większości kształtowany jest przez hałas komunikacyjny drogowy, który ze względu na powszechność charakteryzuje się dużym zasięgiem oddziaływania. Przez teren Gminy Wyrzysk przebiega droga krajowa nr 10 i wojewódzkie nr 194 i 242. Do czynników mających wpływ na poziom emisji hałasu drogowego należą: natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów, a zwłaszcza udziału w nim transportu ciężkiego, stan techniczny pojazdów, rodzaj i stan techniczny nawierzchni, charakter zabudowy (zagospodarowanie) terenów otaczających.

Hałas komunikacyjny można zmniejszać poprzez:

- zmniejszenie natężenia ruchu,
- ograniczenie prędkości ruchu (graniczna prędkość 55 km/h),
- ekrany akustyczne,
- ciche nawierzchnie (asfalt porowaty (PA), dwuwarstwowe nawierzchnie porowate, MNU-mieszanka o nieciąglym uziarnieniu lub SMA- mastyks grysowy, mieszanka z dodatkiem gumy).

Rys. 8. Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego w Wielkopolsce w roku 2009

źródło: Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2009, WIOŚ Poznań

W 2009 roku WIOŚ w Poznaniu przeprowadził pomiary hałasu komunikacyjnego na drodze krajowej nr 10 w punktach nr 17 – ul. Kościuszkowców 2B i nr 18 – ul. Parkowa 19 znajdujących się w Starej Łubiance (powiat pilski).

Tabela 10. Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego w roku 2009 na drodze krajowej nr 10

Nr punktu pomiarowego	pora	Równoważny poziom hałasu L_{Aeq} (dB)	Odległość granicy terenu/zabudowy	Natężenie ruchu (poj./h)	
		Na linii zabudowy		ogółem	Pojazdy ciężkie
17	dzień	54,2	-/202	326	81
	noc	50,3	-	122	34
18	dzień	66,1	-/32	370	86
	noc	57,0	-	116	35

źródło: Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2009, WIOŚ Poznań

Dopuszczalne wartości graniczne hałasu w terenie zabudowanym dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wynoszą jak podano w tabeli 13.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad opublikowała wyniki średniego dobowego ruchu w punktach pomiarowych w 2010 roku. Na terenie Gminy Wyrzysk na drodze krajowej nr 10 zlokalizowany był punkt pomiarowy nr 90224 w miejscowości Kosztowo.

*Prognoza oddziaływania na środowisko
Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk do roku 2019*

Tabela 11. Wyniki średniego dobowego ruchu w punkcie pomiarowym nr 90224 na drodze krajowej nr 10 w miejscowości Kosztowo w roku 2010

Nr pktu	Długość [km]	Pojazdy Silnikowe ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych							
			motocykle	Sam. Osob. mikrobusy	Lekkie sam. Ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe		autobusy	Ciągniki rolnicze	rowery
						Bez przycz.	Z przycz.			
90224	7,8	5360	33	3157	546	345	1259	20	0	1

źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, 2011r.

W 2005 i 2010 roku GDDKiA prowadziła też pomiary na drodze krajowej nr 10 w punkcie nr 90203. W 2005 r. punkt pomiarowy zlokalizowany był w Wyrzysku (pikietaż - 11,1 km, SDR ogółem - 7754) natomiast w 2010 r. w Niezychowie (pikietaż - 7,1 km, SDR ogółem - 7789). Zauważyć można nieznaczny wzrost średniego dobowego ruchu na tych odcinkach drogi krajowej nr 10.

Pomiary średniego dobowego ruchu na drogach wojewódzkich (m. in. drodze nr 194 i 242) prowadził w 2005 roku Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich. Wyniki tego pomiaru przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 12. Wyniki średniego dobowego ruchu w punktach pomiarowych na drogach wojewódzkich na terenie gminy Wyrzysk w 2005 r.

Nr pktu	Długość [km]	Pojazdy Silnikowe ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych							
			motocykle	Sam. Osob. mikrobusy	Lekkie sam. Ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe		autobusy	Ciągniki rolnicze	
						Bez przycz.	Z przycz.			
Droga nr 194										
30020	12,3	2607	34	2228	206	47	34	42	16	
Droga nr 242										
30024	11,7	1710	12	1398	150	44	27	43	36	

źródło: Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu

Tabela 13. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku

Lp.	Rodzaj terenu	Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L _{Aeq D} przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	L _{Aeq N} przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	L _{Aeq D} przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	L _{Aeq N} przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1	a. Strefa ochronna „A” uzdrowiska, b. tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a. tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b. tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c. tereny domów opieki społecznej d. tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
3	a. tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b. tereny zabudowy zagrodowej c. tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ²⁾ d. tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45
4	tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	65	55	55	45

1- wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei liniowych,

²⁾- w przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy,

³⁾- strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

4.6. Pola elektromagnetyczne

Monitoring pól elektromagnetycznych (PEM) od 2008 roku realizowany jest w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645). Zgodnie z powyższym rozporządzeniem monitoring pól elektromagnetycznych polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola.

Pomiary wykonuje się w odległości nie mniejszej niż 100 metrów od rzutu anten instalacji emitujących pola elektromagnetyczne na powierzchnię terenu.

Celem pomiarów jest wyłącznie określenie poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku w miejscach dostępnych dla ludności, nie służą one natomiast określeniu wpływu poszczególnych obiektów emitujących fale elektromagnetyczne na poziom pól w środowisku. W związku z tym uzyskane wyniki nie mogą stanowić podstawy do wnioskowania o wielkości emisji pól elektromagnetycznych ze źródeł (obiektów) znajdujących się w pobliżu miejsc, w których realizowano pomiary.

Punkt kontrolny nr 25 zlokalizowany został w Wyrzysku przy ul. Pomorskiej 8. Nie stwierdzono tu przekroczenia poziomu dopuszczalnego (7 V/m dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz).

4.7. Zasoby przyrodnicze

Rezerwat przyrody „Zielona Góra”

Rezerwat leśny o powierzchni 96,09 ha położony jest w kompleksie lasów pokrywających Dębową Górę koło Osieka n/Notecią, należących do leśnictwa Zielonagóra w Nadleśnictwie Kaczory. Został powołany na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 listopada 1968 r. z powierzchnią 14,61 ha. Rezerwat ten został powiększony na podstawie Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 10 maja 1989 r. do obecnej powierzchni tj. 96,09 ha.

Celem ochrony jest zachowanie fragmentu lasu dębowo - grabowego o cechach naturalnych z licznymi drzewami pomnikowymi (6 dębów o obwodzie do 4 m i brekinii o obwodzie do 1,70 m), stanowiska roślin chronionych, urozmaiconą i atrakcyjną krajobrazowo rzeźba terenu oraz elementy kultury materialnej (cmentarz ewangelicki z XIX w.).

Wyróżniają się wyraźnie trzy typy grądu. Niski z czyścem leśnym – w obniżeniach terenu z największym bogactwem florystycznym warstwy runa; wysoki z groszkiem wiosennym – na zboczach morenowych i nieco uboższy florystycznie od poprzedniego; kwaśny z trzcinnikiem leśnym – na szczytach pagórków zaliczony do najlepiej zachowanych w naturalnym stanie spośród bardzo nielicznych, znanych stanowisk tego interesującego zbiorowiska leśnego. Na uwagę zasługuje położenie tych lasów w bardzo urozmaiconym terenie moreny czołowej oraz dobry, miejscami niemal pierwotny, stan ich zachowania.

Z rzadkich i chronionych roślin występuje tutaj: **lilia złotogłów, wawrzynek wilczełyko, kruszczyk szerokolistny, przytulia leśna, turówka leśna, kostrzewa różnolistna**. Dęby tworzące najwyższą warstwę drzewostanu osiągają wiek 250 lat i ponad 3 metrów obwodu.

Do rezerwatu prowadzi droga gruntowa od drogi Osiek- Krostkowo. Wstęp dozwolony jest tylko na wyznaczonych ścieżkach.

Obszar chronionego krajobrazu „Dolina Noteci”

założony w 1989 r., o powierzchni 4749 ha na terenie Gminy Wyrzysk (dane obliczeniowe z Wielkopolskiego Biura Planowania Przestrzennego). Obejmuje część Doliny Noteci (Kotliny Gorzowskiej) oraz część Pojezierza Chodzieskiego; stanowi ważną ostoję ptaków oraz trasę migracji - Rozporządzenie nr 5/98 Wojewody Piłskiego z 15 maja 1998 r. Miejsce publikacji: Dz. Urz. Woj. Pil. Oznaczenie Dziennika Urzędowego: (Dz. Urz. Woj. Pil. Nr 13, poz. 83) oraz obowiązujące

rozporządzenie nr 25/07 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 31 października 2007 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Noteci” (Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 170, poz.3714).

Obszar chronionego krajobrazu „Dolina Łobżonki i Bory Kujańskie”

Leży w całości na Pojezierzu Krajeńskim, obejmuje znaczny obszar leśny (Bory Kujańskie), łącznie o powierzchni 17 240 ha (w tym 1025 ha na terenie Gminy Wyrzysk (dane obliczeniowe z Wielkopolskiego Biura Planowania Przestrzennego)), który obfituje w liczne rzadkie w regionie i kraju rośliny status - Rozporządzenie nr 5/98 Wojewody Piłskiego z 15 maja 1998 r., Miejsce publikacji: Dz. Urz. Woj. Pil. Oznaczenie Dziennika Urzędowego: (Dz. Urz. Woj. Pil. Nr 13, poz. 83) oraz obowiązujące rozporządzenie nr 1/08 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 4 stycznia 2008 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Łobżonki i Bory Kujańskie” (Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 7, poz. 138).

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego”

PLB 300001

Obszar obejmuje pradolinę rzeczną o zmiennej szerokości od 2 do 8 km, która ma tu przebieg równoleżnikowy. Od północy obszar graniczy z wysoczyzną Pojezierza Krajeńskiego - maksymalne deniwelacje pomiędzy dnem doliny a skrajem wysoczyzny dochodzą tu do 140 m. Od południa pradolina jest ograniczona piaszczystym Tarasem Szamocińskim, zajęтым w znacznej mierze przez lasy, stykającym się z krawędzią Pojezierza Chodzieskiego. Znaczne części pradoliny zostały zmeliorowane i prowadzona jest na nich gospodarka łąkowa. W kilku miejscach pradoliny założono stawy rybne, na których prowadzona jest intensywna hodowla ryb – stawy Antoniny, Smogulec, Ostrówek, Występ i Ślesin. Zachodnia część pradoliny, objęta przez obszar, jest obecnie doliną Noteci. Część wschodnia jest doliną żeglownego Kanału Bydgoskiego, wybudowanego w końcu XVIII w., łączącego dorzecza Odry i Wisły.

Teren w 83 % pokryty jest przez siedliska łąkowe i zaroślowe, 6% stanowią siedliska rolnicze, 4% zajmują lasy liściaste, 1% lasy iglaste. Wody śródlądowe stanowią 5 % obszaru.

W obrębie obszaru znajdują się 2 ostoje ptaków o randze europejskiej:

- Stawy Ostrówek i Smogulec (E37) i
- Stawy Ślesin i Występ (E38).

Występuje tu co najmniej 18 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej - w tym 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK) (zimorodek zwyczajny, orlik krzykliwy, bąk, rybitwa czarna, bocian biały, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, derkacz, cygrus bewickii, żuraw, bielik, bączek, gąsior, podrózniczek, kania czarna, kania ruda, siewka złota, kureczka zielonka). W okresie lęgowym obszar zasiedla około 10% populacji krajowej **podrózniczka** (PCK); co najmniej 1% populacji krajowej

następujących gatunków ptaków: **bielik** (PCK) i **kania czarna** (PCK); w stosunkowo wysokiej liczebności występują **kania ruda** i **blotniak stawowy**. W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego **labędzia czarnodziobego**; stosunkowo duże koncentracje osiąga **siewka złota**.

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Dolna Noteci” PLH 300004

Obszar obejmuje fragment doliny Noteci między miejscowością Wieleń a Bydgoszczą. Obszar w większości położony jest na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci i obejmuje 4 rezerwaty przyrody: Czaplinię Kuźnicki, Łąki Ślesińskie, Kruszyn, Skarpy Ślesińskie.

Obszar jest w dużej części zajęty przez torfowiska niskie, z fragmentami zalewowych łąk i trzcinowisk, z enklawami zakrzewień i zadrzewień. Na zboczach doliny znajdują się płaty muraw kserotermicznych. W okolicach Goraja, Pianówki i Góry oraz Ślesina występują kompleksy buczyn i dąbrów, w tym m. in. siedlisk przyrodniczych: ciepłolubnej dąbrowy i mieszanych lasów zboczowych. Teren przecinają kanały i rowy odwadniające. Liczne są starorzecza i wypełnione wodą doły potorfowe. Miejscami występują rozległe płaty łągów. Łąki są intensywnie użytkowane.

Można tu zaobserwować m. in.: zimorodka zwyczajnego, świergotka polnego, orlika krzykliwego, bąka, rybitwę czarną, bocian biały, błotniaka stawowego, błotniaka łąkowego, derkacza, dzięcioł czarny, dubelta, żurawia, bielika, bączka, gąsiora, podróżniczka, kanię brunatną, kanię rudą, kureczkę zielonką, kureczkę nakrapianą, pokrzewkę jarzębatą.

Teren w 80 % pokryty jest przez łąki i pastwiska, 6% stanowią grunty orne, 6% zajmują też lasy liściaste, 1% lasy iglaste. Zbiorniki wodne stanowią 3 % obszaru.

Proponowany obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Dębowa Góra” PLH 300055

Proponowany do ochrony teren znajduje się na Obszarze Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci i rezerwatu przyrody "Zielona Góra".

Ostoja obejmuje wyniesione formy moreny, zbiorniki wodne i torfowisko przejściowe oraz drobne ciekły uchodzące do Noteci. Jest to obszar usytuowany w granicach mezoregionu Pojezierza Krajeńskiego, należący do regionu kujawsko - pomorskiego, podprowincji Pojezierza Południowopomorskiego. Lokalnie jest silnie zróżnicowany morfologicznie, odznacza się dużymi różnicami wysokości względnej (od ok. 65 do 192 m n.p.m.). Najwyższym położonym punktem jest Dębowa Góra o wysokości 192 m n. p. m. Spływające wody polodowcowe doprowadziły do powstania licznych wąwozów rozcinających morenę czołową. Gleby są zróżnicowane. Na wysoczyźnie przeważają gleby płowe, mniej jest gleb brunatnych, stagnoglejowych i deluwialnych. Z tego terenu została po raz pierwszy stwierdzona obecność gleb o charakterze vertisoli (Nowiński 2004). Jest to nowy dla Polski typ gleb. Obecne są także gleby organiczne - torfy o różnym stopniu mineralizacji. We

wschodniej części znajduje się rezerwat Zielona Góra o dobrze udokumentowanych walorach przyrodniczych. W planowanej ostoi zdecydowanie przeważają ekosystemy leśne, głównie grądy. Znikome powierzchnie stanowią kwaśna dąbrowa, kwaśna buczyna oraz łągi i żyzny ols. Pewien udział powierzchniowy mają leśne zbiorowiska zastępcze: głównie z sosną pospolitą, świerkiem oraz modrzewiem. W kompleksie leśnym występują niewielkie nisze źródłiskowe. Siedliska higrofilne i wodne z podłożem organicznym zlokalizowane są w północnej części badanego terenu. Stwierdzono tam zarówno lasy bagienne (ols i łąg jesionowo-olszowy), jak i bardzo trudno dostępne torfowisko przejściowe. Obecne są także eutroficzne zbiorniki wodne z łąkami ramienicowymi i płatami nymfeidów oraz astatyczne, podlegające procesowi zarastania. Na skraju lasu, na granicy obszaru Natura 2000, stwierdzono płaty świeżej łąki rajgrasowej i fragmenty muraw. W bezpośrednim sąsiedztwie planowanej ostoi znajdują się drzewostany sosnowe.

Można tu zaobserwować m. in.: orlika pospolitego, łopiana gajowego, kopytnika pospolitego, dzwonka szerokolistnego, konwalię majową, kruszczyka połabskiego, kruszczyka szerokolistnego, kruszynę pospolitą, mannę gajową, przyłasczkę pospolitą, gajnika łśniącego, lilię złoto głów, grązel żółty, rokitnika pospolitego, wiechlinę odległogłosą, paprotkę zwyczajną, porzeczkę czarną, szczaw gajowy, jarząb brekinę, czyścica prostego, pływacza drobnego, kalinę koralową, wykę leśną, barwinka pospolitego, fiołka przedziwnego, śnieżyczkę przebiśnieg.

Siedliska liściaste zajmują tu aż 97%. Pozostałe 3% stanowią lasy mieszane.

Proponowany obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Dolina Łobzonki” PLH 300040

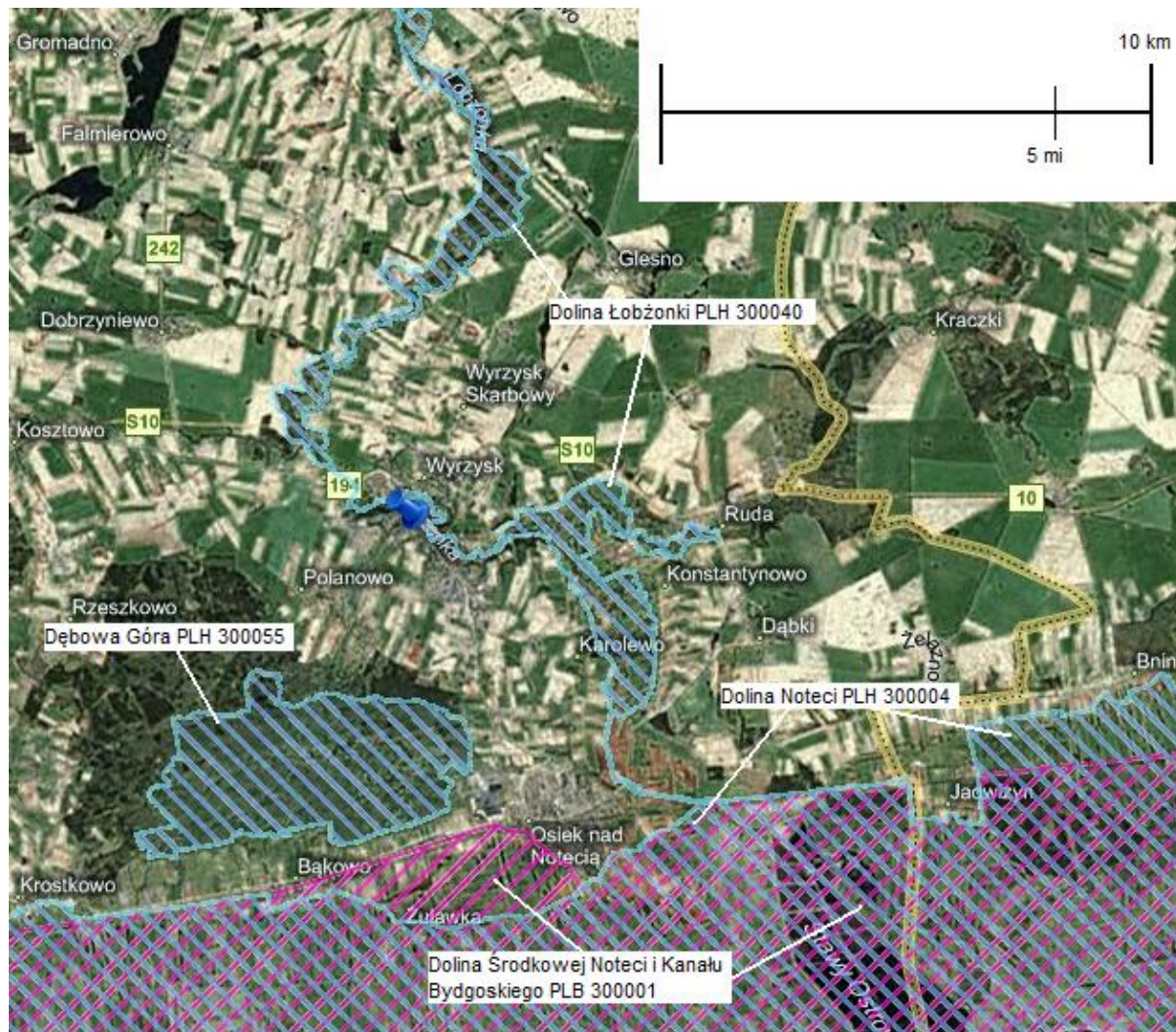
Obszar w części położony na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Dolina Łobzonki i Bory Kujańskie".

Obszar chroni rzekę Łobzonkę (Łobzonkę) wraz z fragmentami dopływów - Lubczą i Orlą oraz tereny do nich przyległe, stanowiąc jeden z najcenniejszych obszarów przyrodniczych na Krajinie (Pojezierzu Krajeńskim). Osią obszaru jest około 60 kilometrowa dolina rzeki Łobzonki od okolic Białobłocia i Lutówka aż po dolinę rzeki Noteć (poniżej Osieka n/Not). W rzekach dominuje żwirowo-piaszczysty charakter dna i żwawy nurt nawiązujący do rzek podgórskich. Ostoję wyróżnia obecność bogatych florystycznie, właściwie wykształconych grądów w odmianie krajeńskiej oraz znaczne powierzchnie ekstensywnie użytkowanych łąk. Cechą ostoi jest bogactwo w siedliska i gatunki z załączników I i II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz rola korytarza ekologicznego o znaczeniu ponadregionalnym.

Można tu spotkać m.in.: bobra europejskiego, wydrę, żabieńca lancetowatego, modrzewnicę zwyczajną, pajęcznicę liliową, próchniczka bagicznego, czermień błotną, turzycę bagiczną, pluskwie europejską, kłoc wiechowatą, kukułkę krwistą, kukułkę plamistą, kukułka szerokolistną, wawrzynek wilczełyko, goździka piaskowego, naparstnicę zwyczajną.

Teren w 30 % pokryty jest przez lasy, 23% stanowią łąki i pastwiska, 21% zajmują lasy iglaste a 18% lasy mieszane. Zbiorniki wodne stanowią 3 % obszaru a bagna 1%.

Lokalizacja obszarów Natura 2000 przedstawiona została na rysunku poniżej.

Rys. 9. Lokalizacja obszarów Natura 2000 położonych najbliżej Gminy Wyrzysk

źródło: opracowanie własne na podstawie WWW.natura2000.eea.europa.eu

V. IDENTYFIKACJA, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Projekt aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk będzie realizowany poprzez ustanowione cele oraz zadania. Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć, które będą znacząco oddziaływały na środowisko.

Przedsięwzięcia wyznaczone do realizacji służą osiągnięciu wytyczonych celów. Podczas wykonywania prac realizacyjnych wystąpią oddziaływania na środowisko o charakterze lokalnym, krótkotrwałym lub chwilowym i mało znaczącym, które nie wywołają pogorszenia się stanu środowiska.

Zadania przewidziane do realizacji ani ich skutki nie będą wykraczały swoim zasięgiem poza teren Gminy Wyrzysk.

Spośród zadań ujętych w harmonogramie dla Gminy Wyrzysk, zadaniami mogącymi oddziaływać na środowisko są:

Powietrze atmosferyczne:

1. Sukcesywna zmiana sposobu ogrzewania budynków z węglowego na gazowe i olejowe – użytkownicy indywidualni.
2. Wymiana systemu grzewczego budynku świetlicy wiejskiej w Auguście (realizowane również w ramach działu energia odnawialna)
3. Wykonanie przyłącza instalacji gazowej w kotłowni w budynkach przy ul. Bydgoskiej 24, ul. Bydgoskiej 32, Placu Wojska Polskiego 19 w Wyrzysku i ul. Pięknej 1 w Osieku n/Notecią
4. Przyłącze gazowe oraz przestawienie kotłowni olejowej na gazową

Hałas:

5. Budowa drogi Dobrzyniewo – Młotkowo
6. Budowa nawierzchni z odwodnieniem w ul. Wyrzyskiej w Osieku n/Notecią

Wody powierzchniowe i podziemne:

7. Budowa sieci wodociągowej Ruda II
8. Dokończenie budowy wodociągu – Komorowo
9. Dobrzyniewo – remont wodociągu głównego
10. Gromadno – budowa kanalizacji sanitarnej – poprawa gospodarki wodno – ściekowej, rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy Wyrzysk
11. Konstantynowo – budowa kanalizacji sanitarnej – poprawa gospodarki wodno – ściekowej, rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy Wyrzysk
12. Kosztowo – budowa kanalizacji sanitarnej – poprawa gospodarki wodno – ściekowej, rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy Wyrzysk
13. Ochrona wód zlewni Noteć – aglomeracja Wyrzysk – poprawa gospodarki wodno – ściekowej, rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy Wyrzysk

14. Wyrzysk - odwodnienie ul. Kościuszki wraz z odwodnieniem budynków komunalnych – poprawa stanu dróg, bezpieczeństwa ruchu, estetyzacja terenu, rozbudowa infrastruktury gospodarczej Gminy Wyrzysk
15. Wykonanie przyłącza kanalizacyjnego do budynku przy ul. Bydgoskiej 36 w Wyrzysku
16. Ochrona wód zlewni rz. Noteć – studium wykonalności i budowa kanalizacji sanitarnej z przepompownią w Osieku n/Not – etap II i dokończenie III
17. Ruda – budowa kanalizacji sanitarnej
18. Uregulowanie gospodarki wodami deszczowymi i roztopowymi, w tym budowa piaskownika
19. Dokończenie kanalizacji sanitarnej w Wyrzysku ul. Przemysłowa

Powierzchnia ziemi i gleby:

20. Inwentaryzacja i rekultywacja terenów zdegradowanych np. „dzikich składowisk”
21. Zamknięcie i rekultywacja gminnego składowiska odpadów

Energia odnawialna:

22. *Wymiana systemu grzewczego budynku świetlicy wiejskiej w Augustynie (realizowane również w ramach działu powietrze atmosferyczne)*

Zgodnie z art. 51 ust. 2 w analizie i ocenie wzięto pod uwagę przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnio – terminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Po przeanalizowaniu w/w zadań stwierdza się, że żadne z nich nie będzie znacząco negatywnie oddziaływało na środowisko, gdyż zostaną zastosowane najlepsze dostępne techniki zgodnie z aktualną wiedzą oraz przepisami w zakresie ochrony środowiska. Zadania te zostają zaplanowane do realizacji dla poprawy funkcjonowania Gminy, poprawy standardu życia mieszkańców oraz poprawy jakości środowiska przyrodniczego.

Poniżej zostaje przedstawiona analiza wymienionych zadań względem poszczególnych komponentów środowiska i możliwości oddziaływania na te komponenty.

Zadania 1-4 i 22

Polegają na zmianie sposobu ogrzewania budynków. Skala przedsięwzięć nie jest duża, a emisja spowodowana pracami będzie chwilowa i nie będzie oddziaływała w znacząco negatywny sposób.

Zadania służą zmianie sposobu ogrzewania budynków z węglowego na gazowe i olejowe co przyczyni się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Na etapie realizacji i eksploatacji nie wystąpią znacząco negatywne oddziaływania na różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta, Naturę 2000. Przedsięwzięcia na etapie eksploatacji będą długotrwałe i pozytywnie wpływać na powietrze atmosferyczne oraz na ludzi mieszkających w pobliżu.

Zadania 5-6

Polegające na pracach drogowych oraz pracach związanych z infrastrukturą towarzyszącą są zlokalizowane na terenach spoza obszarów Natura 2000. Będą prowadzone przy użyciu urządzeń mechanicznych powodujących emisję spalin i hałasu oraz naruszenie powierzchni ziemi i roślin. Emisja ta będzie chwilowa i będzie się odbywała w jednym, wyznaczonym dla danego zadania miejscu – będzie to chwilowe oddziaływanie, które nie wpłynie znacząco negatywnie na powietrze, powierzchnię ziemi, ludzi, rośliny i zwierzęta oraz inne analizowane elementy. Naruszona ziemia zostanie uporządkowana po wykonaniu prac, a teren dookoła uporządkowany. Inwestycje związane z budową dróg i ich naprawą służą polepszeniu warunków drogowych, zwiększeniu bezpieczeństwa i komfortu podczas korzystania z jezdni. Wykonanie nawierzchni drogowych poprzez zastosowanie nowoczesnych materiałów i technologii przyczyni się do zmniejszenia emisji hałasu ze środków komunikacyjnych. Na etapie eksploatacji drogi następuje długotrwała emisja hałasu i spalin w najbliższym promieniu drogi. Jest to emisja, której nie da się całkowicie uniknąć zwłaszcza, że istnieje duża potrzeba korzystania z dróg. Można natomiast zastosować nowoczesne rozwiązania pozwalające ograniczyć tę emisję. Jest ona zależna od natężenia ruchu pojazdów, warunków atmosferycznych i jakości drogi. Równe nawierzchnie o specjalnej strukturze wygłuszającej są powodem zmniejszenia natężenia hałasu w pasie drogi. Zatem budowa dróg jest zadaniem realizowanym tak samo ze względów ekologicznych jak i służy nadrzędnemu interesowi publicznemu umożliwiając tym samym dostęp do bezpiecznej drogi. Budowa dróg będzie oddziaływała długotrwałe pozytywnie na ludzi poprzez zwiększenie bezpieczeństwa i komfortu jazdy. Wykonanie szlaków komunikacyjnych przyczyni się również do ograniczania emisji hałasu i zanieczyszczeń powietrza poprzez stosowanie nowoczesnych rozwiązań.

Zadania 7-19

Wszystkie te zadania będą realizowane z udziałem urządzeń mechanicznych, które w czasie pracy będą emitowały hałas i spaliny oraz naruszą powierzchnię ziemi. Emisja ta będzie chwilowa oddziałująca w nieznaczny sposób na powietrze oraz powierzchnię ziemi. Będzie się odbywała w jednym, wyznaczonym dla danego zadania miejscu. Prace z użyciem ciężkiego sprzętu będą prowadzone w dzień, aby nie zakłócać ciszy w porze nocnej. Podczas budowy przedsięwzięcia wystąpią więc oddziaływania: bezpośrednie, chwilowe, które w bardzo nieznaczny sposób mogą utrudnić komunikację mieszkańcom z uwagi na prowadzone prace, spowodują nieznaczną emisję

zanieczyszczeń oraz hałasu. Zadania te nie będą znacząco negatywnie oddziaływały na różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta, Naturę 2000, krajobraz, zabytki, zasoby przyrody, klimat. Chwilowe i bezpośrednie oddziaływanie polegające na naruszeniu powierzchni ziemi będzie nieznaczne gdyż ziemia zaraz po wykonanych pracach zostanie przywrócona na swoje miejsce.

Dla zminimalizowania emisji hałasu i spalin, podczas prac zostaną użyte maszyny sprawne w sposób zgodny z ich przeznaczeniem i możliwościami tak, aby nie powstały inne zagrożenia – np. dla pracowników i osób postronnych znajdujących się w pobliżu.

W przypadku realizacji zadań w miejscowościach znajdujących się w granicach lub w sąsiedztwie obszarów Natura 2000 (Osiek n/Notecią, Komorowo, Ruda, Konstantynowo) również wyklucza się możliwość znaczącego negatywnego oddziaływania na te obszary zarówno na etapie realizacji jak i eksploatacji przedsięwzięć. Prace na tych terenach będą prowadzone ze szczególną ostrożnością. Rozwijanie sieci wodno – kanalizacyjnej oraz infrastruktury towarzyszącej na tym terenie jest uzasadnione ze względów ekologicznych – pomoże zapobiec nielegalnemu zrzutowi ścieków z istniejących na tym terenie gospodarstw domowych oraz niekontrolowanym poborom wód podziemnych. Dla obszaru Natura 2000 Dolina Łobzonki zagrożeniem może być destabilizacja warunków hydrologicznych siedlisk hydrogeniczných. Dla Obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego zagrożenie stanowić może zmiana reżimu hydrologicznego. Na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci dopuszcza się:

- likwidowanie zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych pod warunkiem jednak, że wynikają one z potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych
- wykonywanie prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu jeżeli jest to podyktowane utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych.

Na obszarze tym obowiązuje jednak zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych oraz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych (Rozporządzenie nr 25/07 Woj. Wlkp z dnia 31.10.2007 r.).

Za realizacją zadań 7-19 przemawiają konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego.

Działania z zakresu gospodarki wodno – ściekowej są niezbędne dla sprawnego funkcjonowania Gminy z uwzględnieniem aspektów ochrony środowiska. Instalacja wodno – kanalizacyjna będzie szczelna i zabezpieczona w sposób zapobiegający wydostawaniu się ścieków, czy stratom wody. Sieć

kanalizacyjna nie będzie stanowić źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza, ziemi i wód. Są to obiekty zaplanowane z myślą o ochronie środowiska.

Na etapie eksploatacji przedsięwzięcia 7 – 19 przyniosą długotrwały pozytywny efekt polegający na kontrolowanym i bezpiecznym dla środowiska gospodarowaniu wodą i ściekami oraz poprawią komfort życia mieszkańców. Przede wszystkim zorganizowanie gospodarki wodno – ściekowej będzie zapobiegać usuwaniu nieczystości ciekłych w sposób, który prowadzi do zanieczyszczenia gleb i wód, co będzie miało duże znaczenie dla środowiska.

Zadanie 20-21

Zadania te zostały zaplanowane z myślą o przywróceniu terenom zdegradowanym utraconych walorów. Rekultywacja miejsc takich jak np. „dzikie składowiska”, składowiska lub inne tereny zdegradowane jest konieczna ze względów ekonomicznych, ekologicznych i estetycznych. Zadanie na etapie realizacji będzie skutkowało emisją zanieczyszczeń do powietrza i hałasu pochodzących z maszyn i pojazdów uczestniczących w tym zadaniu.

Na etapie prowadzonych prac nie wystąpią znacząco negatywne oddziaływania. Wystąpią bezpośrednie chwilowe oddziaływania na powietrze. Na etapie użytkowania nie wystąpią oddziaływania o charakterze negatywnym na żaden z elementów środowiska. Dzięki wykonaniu zadania powstanie teren zrewitalizowany i zagospodarowany zgodnie z obecnymi potrzebami oraz będzie skutkować korzyściami ekologicznymi.

Po wykonaniu wszystkich prac, zrehabilitowany obiekt będzie pozytywnie oddziaływał na krajobraz, ludzi, rośliny, zwierzęta, gleby, wody, różnorodność biologiczną. Będzie to oddziaływanie długotrwałe. Na zrehabilitowanym terenie mogą powstać korzystne warunki do pojawienia się nowych gatunków roślin i zwierząt. Nie zajdą oddziaływania znacząco negatywne na obszary Natura 2000, zabytki, powietrze, klimat, zasoby przyrodnicze.

Na chwilę obecną nie ma informacji o istnieniu terenów zdegradowanych na terenie obszaru Natura 2000, więc aktualizacja Programu nie przewiduje realizacji tego zadania na obszarze Natura 2000.

W przypadku wystąpienia tego typu problemu w przyszłości zostaną podjęte działania naprawcze przywracające walory przyrodnicze zdegradowanemu miejscu w sposób, który nie wpłynie na pozostałe obszary należące do sieci Natura 2000 oraz nie wpłynie negatywnie na ich spójność. Podjęcie działań rekultywacyjnych w takim przypadku jest uzasadnione tym bardziej, że na wypadek degradacji danego terenu, będą to działania zastosowane w celu ochrony i likwidacji szkód. Pomimo użycia sprzętu powodującego chwilową emisję hałasu, zanieczyszczeń do powietrza jak i naruszenie powierzchni ziemi, ostatecznie przyniesie długotrwały pozytywny skutek.

VI. ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJA PRZYRODNICZA NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA

ŚRODOWISKO

Przez kompensację przyrodniczą rozumie się: zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesienie, zadrzewienia lub tworzenie skupień roślinności prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównanie szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych.

Na terenie Gminy Wyrzysk występują obszary objęte programem ochrony NATURA 2000. Inwestycje oddziałujące w znaczący sposób i mogące znacząco oddziaływać na przyrodę będą wymagały raportu oddziaływania na środowisko w przypadku sąsiedztwa inwestycji z obszarem Natura 2000 lub ingerencji w ten obszar. Można zezwolić na realizację inwestycji negatywnie oddziałującej na przedmiot ochrony tylko wtedy, gdy przemawiają za tym wymogi „nadrzędnego interesu publicznego” (takie jak np. budowa sieci wodociągowej) i nie ma rozwiązań alternatywnych. Warunkiem dopuszczenia do realizacji jest wtedy wykonanie tzw. kompensacji przyrodniczej, której celem jest zapewnienie spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów NATURA 2000.

Projekt Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk nie zakłada realizacji zadań, które będą oddziaływało na środowisko w znaczący sposób.

Warianty kompensacji przyrodniczej powinny być określone w ramach wydawanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla poszczególnych przedsięwzięć.

Zgodnie z art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.) decyzje te określają środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięć, a w szczególności warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia negatywnych oddziaływań dla terenów sąsiednich a także w przypadku gdy z oceny przedsięwzięcia na środowisko wynika potrzeba wykonania kompensacji przyrodniczej – stwierdza konieczność jej wykonania.

Poniżej zostają przedstawione możliwe oddziaływania na środowisko i metody zapobiegania im oraz metody kompensacji przyrodniczej.

W trakcie prac budowlanych inwestor jest obowiązany uwzględnić ochronę środowiska, a w szczególności ochronę gleby, zieleni, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych. Dopuszcza się wykorzystywanie i przekształcanie elementów przyrodniczych wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne w związku z realizacją konkretnej inwestycji, a jeśli ochrona

elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienia wyrządzonych szkód.

Dla zadań wymienionych jako mogące znacząco oddziaływać na środowisko należy przewidzieć odpowiednie warianty zapobiegania i kompensacji przyrodniczej.

Podczas prac budowlanych nastąpi naruszenie wierzchniej warstwy gleby wraz z okrywą roślinną, a następnie przemieszczone zostaną masy ziemne. Należy zabezpieczyć wszystkie drzewa i krzewy znajdujące się w obszarze prowadzonych prac. Korę drzew należy zabezpieczyć przed odzieraniem i innymi uszkodzeniami mechanicznymi przy pomocy mat ochronnych. W przypadku, gdy wystąpi konieczność przesadzenia drzewa lub krzewu, należy zabezpieczyć całą bryłę korzeniową, koronę i strzałę. Operację przeniesienia należy dokonać przy użyciu odpowiedniego sprzętu. Przesadzenie dużego drzewa najczęściej wiąże się z uszkodzeniem/obciążeniem niektórych korzeni, wówczas należy zredukować promień korony proporcjonalnie, tak, aby roślina była w stanie wykarmić swój organizm. Jeżeli jedyną możliwością jest usunięcie drzewa, należy w jego miejsce nasadzić inne w ilości określonej bliżej w decyzji dotyczącej pozwolenia na wykonanie przedsięwzięcia. Ilość i gatunek drzew, które należy nasadzić w miejsce wyciętego zależy od wieku, gatunku, obwodu i wartości przyrodniczej wyciętego drzewa.

Przemieszczanie mas ziemnych przy prowadzeniu wykopów jest konieczne. W przypadku prowadzenia prac głębokościowych takich jak np. kładzenie rur kanalizacyjnych/wodociągu zostaje naruszonych kilka warstw ziemi. Po zakończeniu prac należy przywrócić poprzedni stan zachowując kolejność warstw glebowych w profilu glebowym. Jeżeli nie jest możliwe przywrócenie rzeźby terenu i stanu gleby np. w przypadku budowy lub modernizacji drogi należy wykonać szereg zabiegów podyktowanych w decyzji dotyczącej pozwolenia na taką budowę. Mogą to być:

- ukształtowanie terenu przez uformowanie nasypów, skarp, wykonanie drenażu i przejść dla zwierząt oraz nasadzenia drzew, krzewów, roślinności zielnej oraz dopilnowanie, aby stan zarządzony decyzją utrzymywał się.

Skala wykonanych działań kompensacyjnych zależy od rodzaju wykonanych prac i skali ingerencji w środowisko.

Do przeprowadzenia prac przy realizacji w/w zadań należy stosować sprzęt o pełnej sprawności, żeby:

- zminimalizować poziom emitowanego hałasu,
- zminimalizować poziom zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw w silnikach samochodów i maszyn,
- zapobiec wyciekom paliw ze zbiorników maszyn, pojazdów i urządzeń.

Przedsięwzięcia należy realizować z wykorzystaniem najlepszych dostępnych technik, przy czym należy zapobiegać emisji zanieczyszczeń do środowiska, a w przypadku braku takiej możliwości ograniczać je przez zastosowanie odpowiednich zabezpieczeń (filtry, maty, ekrany itp.).

W przypadku zaburzenia naturalnego funkcjonowania ekosystemu spowodowanego eksploatacją inwestycji (np. budowa urządzeń wodnych) zostanie nakazana konieczność przeprowadzania działań naprawczych takich jak np.:

- prowadzenie obserwacji zmian ekosystemu wodnego i pobliskiego ekosystemu, na który on oddziałuje,
- odpowiednie operowanie instalacją na śluzie i/lub instalacją dodatkowych urządzeń w celu zapewnienia odpowiedniego przepływu wody, jej temperatury, chemizmu i innych, które warunkują istnienie określonych organizmów wodnych.

Zanim warunki kompensacji przy inwestycjach takich jak elektrownie wodne zostaną określone należy prognozować wpływ konkretnie wybranej technologii na dany ciek i organizmy od niego uzależnione.

W związku z wyznaczonymi kierunkami działań w celu poprawy stanu powietrza na obszarze Gminy Wyrzysk – m.in. termomodernizacja istniejących budynków, należy zwrócić uwagę na chronione gatunki ptaków, a w szczególności jerzyka (*Apus apus*) i wróbla (*Passer domesticus*). W stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową obowiązuje bowiem zakaz niszczenia ich siedlisk i ostoi. Zatem przed podjęciem prac należy przeprowadzić inwentaryzację budynków pod kątem występowania ww. gatunków ptaków. W razie stwierdzenia ich występowania, należy dostosować termin i sposób wykonania prac do okresów lęgowych ptaków.

Jako, że na etapie sporządzania aktualizacji POŚ wymienione zadania nie są dokładnie zaplanowane nie można określić konkretnych działań zapobiegawczych i kompensacyjnych. Obowiązek przeprowadzenia działań zapobiegawczych i kompensacyjnych zostanie nałożony na inwestora/wykonawcę zadania.

VII. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU ZANIECHANIA REALIZACJI ZAŁOŻEŃ

AKTUALIZACJI POŚ DLA GMINY WYRZYSK

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk powstała między innymi w celu uaktualnienia i poprawy obecnie funkcjonującego systemu ochrony środowiska w gminie. Stawia ona cele, których osiągnięcie skutkować będzie poprawą stanu środowiska przyrodniczego, ochroną przyrody i środowiska kulturowego.

Pośrednio wpływać może na społeczność lokalną. Im społeczeństwo bardziej ekologicznie świadome, tym lepiej zorganizowane i wywierające mniejszy negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze.

Analizując cele zawarte w omawianym dokumencie, można stwierdzić, że zaniechanie ich realizacji nie tylko nie pomoże ochronie środowiska przyrodniczego, ale wręcz może stan środowiska przyrodniczego pogorszyć.

Powszechnie wiadomo, że na realizację zadań mających na celu ochronę środowiska potrzebne są określone zasoby finansowe.

Aktualizacja POŚ wskazuje źródła finansowania służące osiągnięciu założonych celów. Nie są one programami sensu stricto, pokazują jednak jakie przedsięwzięcia mogą uzyskać dofinansowanie z konkretnych źródeł.

Podsumowując, realizacja celów zawartych w projekcie aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk skutkować będzie uzyskaniem wartości dodanej poprzez działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego. Zaniechanie wypełnienia założeń wynikających z tego dokumentu spowoduje brak zharmonizowania w tym zakresie a także możliwość wdrażania działań niespójnych lub o zabarwieniu negatywnym.

VIII. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Art. 51 ust. 2 pkt. 3b ustawy z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. nr 199 poz. 1227 ze zm.) nakłada obowiązek przedstawienia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

W przypadku opracowywania aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk różne warianty kierunków działań i założonych celów ustanawia się na etapie tworzenia dokumentu, kiedy to w porozumieniu z Gminą dochodzi się do konsensusu w zakresie planowanego systemu ochrony środowiska oraz zadań. Powszechnym kryterium wyboru oprócz efektów ekologicznych są względy finansowe. Ważne jest zatem, zgodnie z założeniami zrównoważonego rozwoju, znalezienie takiego rozwiązania, by przy określonych środkach finansowych uzyskać optymalny efekt ekologiczny.

IX. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ AKTUALIZACJI POŚ DLA GMINY

WYRZYSK ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ JEJ PRZEPROWADZANIA

Ocena realizacji skutków celów i zadań w zakresie ochrony środowiska winna być realizowana w trybie:

- co 4 lata ocena skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych mierników,
- co 2 lata ocena skutków realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, ocena skutków realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska.

Wskaźnikiem określającym stopień realizacji poszczególnych zadań będzie wysokość poniesionych nakładów finansowych oraz uzyskane efekty rzeczowe. Uzyskiwane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą zaawansowanie realizacji zadań Programu oraz ich skutków w skali dwuletniej i umożliwiać dokonywanie niezbędnych korekt na bieżąco.

Do niniejszego Programu Ochrony Środowiska tyczy się obowiązek oceny wdrażania Programu poprzez opracowanie raportu przez organ wykonawczy Gminy, który powinien być przedkładany Radzie Miejskiej w cyklu dwuletnim.

Tabela 14. Wskaźniki monitoringu skutków realizacji postanowień Programu – cykl dwuletni

Komponent	Wskaźnik	Wartość	Źródło danych
Powietrze atmosferyczne	Poziom zanieczyszczenia powietrza	ochrona zdrowia: pył PM10 - C SO ₂ - A NO ₂ - A Pb - A O ₃ - C CO - A C ₆ H ₆ - A B(a)P - C As - A Ni - A Cd - A ochrona roślin: SO ₂ - A NO _x - A O ₃ - C	Raport o stanie środowiska za 2009 rok, WIOŚ Poznań 2010
	Natężenie ruchu na drogach krajowych	Nr 10 – pkt. 17 Pojazdy: 326poj./h dzień/122 poj./h noc Poj. Ciężkie: 81 poj./h dzień/34 poj./h noc	Raport o stanie środowiska za 2009 rok, WIOŚ Poznań 2010

*Prognoza oddziaływania na środowisko
Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk do roku 2019*

Komponent	Wskaźnik	Wartość	Źródło danych
		Nr 10 – pkt. 18 Pojazdy: 370 poj./h dzień/116 poj./h noc Poj. Ciężkie: 86 poj./h dzień/35 poj./h noc	
Pole elektromagnetyczne	Liczba stacji sieci komórkowej	8	UMiG Wyrzysk, 2011
Zasoby wodne	Klasa, jakości wód powierzchniowych	JCW Łobżonka – Wyrzysk el. fizykochem – stan poniżej dobrego stan/potencjał ekol. - umiarkowany	Raport o stanie środowiska za 2009 rok, WIOŚ Poznań 2010
	Długość sieci wodociągowej	117,4 km	GUS 2010
	Długość sieci kanalizacyjnej	21,2 km	GUS 2010
	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	0,18	GUS 2010
	Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	83,4%	GUS 2010
	Roczny pobór wody przez mieszkańców (gosp. Domowe)	427,5 dam ³	GUS 2010
	Roczny pobór wody przez przedsiębiorstwa	113,0 dam ³	GUS 2010
	Produkcja ścieków	267,6 dam ³	GUS 2010
Powierzchnia ziemi i gleby	Powierzchnia lasów	13,3%	GUS 2010
Przyroda i krajobraz	Liczba rezerwatów przyrody	1	UMiG Wyrzysk, 2011
	Liczba obszarów chronionego krajobrazu	2	UMiG Wyrzysk, 2011
	Liczba pomników przyrody	16	RDOŚ Poznań, 2010
	Liczba użytków ekologicznych	2	UMiG Wyrzysk, 2011
	Obszary Natura 2000	1 – PLB 300001	RDOŚ Poznań, 2010
	Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty	1 – PLH 300004	RDOŚ Poznań, 2010
	Proponowane obszary mające znaczenie dla Wspólnoty	2: PLH 300040 PLH 300055	RDOŚ Poznań, 2010
Hałas	Stwierdzenie przekroczenia poziomów dopuszczalnych poziomów hałasu na terenie gminy	-	UMiG Wyrzysk, 2011 Raport o stanie środowiska za 2009 rok, WIOŚ Poznań 2010
Poważne awarie	Liczba wystąpienia poważnych awarii	0	UMiG Wyrzysk, 2011
Energia odnawialna	Wielkość energii ze źródeł	Elektrownie wodne – 3	UMiG Wyrzysk, 2011

*Prognoza oddziaływania na środowisko
Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk do roku 2019*

Komponent	Wskaźnik	Wartość	Źródło danych
	alternatywnych na terenie gminy	elektrownie wiatrowe - 0	

źródło: opracowanie własne

X. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 104 ust. 1 pkt. 2, art. 104 ust. 2 oraz art. 105 ustawy z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. nr 199 poz. 1227 ze zm.), postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko przeprowadza się:

- w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji projektów planów, jak również
- na wniosek innego państwa, na którego terytorium może oddziaływać realizacja projektu dokumentu,
- gdy możliwe oddziaływanie pochodzące spoza granic Rzeczypospolitej Polskiej mogłoby ujawnić się na jej terytorium.

Nie stwierdza się możliwości znacznego transgranicznego oddziaływania na środowisko z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk.

XI. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Obowiązek opracowania prognozy oddziaływania na środowisko nakłada art. 46 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.), zgodnie z którym: przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty: polityk, strategii, planów lub **programów** w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, **wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.**

Odpowiedzialność za wykonanie prognozy oddziaływania na środowisko spoczywa zgodnie z art. 51 ust.1 w/w na Burmistrz Wyrzyska.

Prognoza oddziaływania na środowisko wykonana została dla projektu aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk do roku 2019, który umożliwi weryfikację i udoskonalenie obecnie funkcjonującego systemu ochrony środowiska przyrodniczego.

Zakres prognozy został ustalony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Poznaniu.

Prognoza analizuje cele i zadania przedstawione w aktualizacji POŚ oraz przedstawia ich powiązanie z celami zawartymi w dokumentach nadrzędnych. Dokumentami wyższego szczebla, do których odwołuje się zarówno aktualizacja POŚ jak i Prognoza są Polityka Ekologiczna Państwa, wojewódzki oraz powiatowy Program Ochrony Środowiska.

Niezbędnym elementem opracowania Prognozy jest analiza Projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk. Kolejno zostają przedstawione krótka charakterystyka gminy, analiza stanu powietrza atmosferycznego, hałasu, promieniowania elektromagnetycznego, wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchni ziemi i gleb, przyrody, energii odnawialnej, poważnych awarii.

Charakterystyka Gminy Wyrzysk:

Powierzchnia gminy	16 080 ha
ludność	14 434 os
Gęstość zaludnienia	90 os/km ²
Ilość podmiotów gospodarczych	872
Główne uprawy	Pszenżyto, pszenica, jęczmień, żyto, owies, pastewne, rzepak, rzepik, buraki cukrowe, ziemniaki, warzywa, strączkowe, jadalne na ziarno, jabłonie, wiśnie, czereśnie, porzeczki, śliwy
Główne hodowle	Trzoda chlewna, drób, bydło

Powietrze atmosferyczne

Gmina Wyrzysk położona jest w strefie klimatu umiarkowanego, przejściowego kształtowanego przez zmienny w swym zasięgu napływ mas powietrza morskiego i kontynentalnego, przy przewadze wpływów kontynentalnych.

Klimat lokalny kształtowany jest przede wszystkim poprzez rzeźbę terenu, charakter pokrycia podłoża, obecność zbiorników wodnych, poziom zalegania wód gruntowych oraz czynniki wynikające z działalności człowieka.

Pod kątem ochrony zdrowia strefa pilsko – złotowska została zakwalifikowana do klasy A ze względu na NO₂, SO₂, CO, C₆H₆, As, Cd, Ni, Pb. Do klasy C została przydzielona ze względu na pył PM10 i BaP.

W odniesieniu do ochrony roślin strefa pilsko – złotowska ze względu na SO₂ i NO_x zaliczona została do klasy A.

Ze względu na O₃ do klasy C zaliczono całą strefę wielkopolską zarówno pod kątem ochrony zdrowia jak i ochrony roślin.

Zaliczenie strefy do klasy C dla danego zanieczyszczenia oznacza konieczność wyznaczenia obszarów przekroczeń i zakwalifikowanie strefy do opracowania programów ochrony powietrza.

Hałas

Klimat akustyczny środowiska Gminy Wyrzysk w zdecydowanej większości kształtowany jest przez hałas komunikacyjny drogowy, który ze względu na powszechność charakteryzuje się dużym zasięgiem oddziaływania. Przez teren Gminy Wyrzysk przebiega droga krajowa nr 10 i wojewódzkie nr 194 i 242. Do czynników mających wpływ na poziom emisji hałasu drogowego należą: natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów, a zwłaszcza udziału w nim transportu ciężkiego, stan techniczny pojazdów, rodzaj i stan techniczny nawierzchni, charakter zabudowy (zagospodarowanie) terenów otaczających.

WIOŚ w Poznaniu przeprowadził w 2009 roku pomiary hałasu komunikacyjnego na drodze krajowej nr 10 w punktach nr 17 – ul. Kościuszkowców 2B i nr 18 – ul. Parkowa 19 znajdujących się w Starej Łubiance (powiat pilski).

Promieniowanie elektromagnetyczne

Gmina Wyrzysk zasilana jest z GPZ Wyrzysk linią SN15 kV. Do odbiorców energia elektryczna doprowadzana jest liniami niskiego napięcia przez stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

W ostatnich latach nastąpił rozwój nowych technik telekomunikacyjnych i rozwój sieci telefonii komórkowej. Elementem tej sieci są stacje bazowe telefonii komórkowej należące do Polskiej Telefonii Cyfrowej sp. z o. o., POLKOMTEL S.A. oraz Polskiej Telefonii Komórkowej „CENTERTEL” Sp. z o.o. Anteny nadawcze stacji bazowych lokalizowane są najczęściej na wolnostojących wieżach antenowych lub na masztach antenowych instalowanych na dachach budynków, a także na istniejących wieżach lub kominach. Na terenie analizowanej gminy znajduje się 8 stacji bazowych

telefonii cyfrowej, w tym 3 zlokalizowane są na terenie Miasta Wyrzysk, pozostałe znajdują się w miejscowościach: Osiek nad Notecią i Polanowo.

Wody powierzchniowe i podziemne

Największym ciekim powierzchniowym jest Noteć. Rzeka Łobzonka to prawostronny dopływ Noteci o całkowitej długości 71,8 km. Do dorzecza Łobzonki przynależą jej lewobrzeżne dopływy Lubcza i Orla oraz prawobrzeżny Kanał Młotkowski. Okaliniec (inaczej zwany Kanałem Młotkowskim), płynie prawie równoleżnikowo z zachodu na wschód uchodząc w 15 km do Łobzonki.

Na obszarze gminy występuje niewielka liczba zbiorników wodnych. Większość z nich to zbiorniki małe o powierzchni kilku hektarów, zarastające, bezodpływowe m. in. jeziora: Glesno, Gleśnieńskie, Gleszczoneckie. Na północno - wschodnich terenach gminy położone są większe akweny. Należą do nich jeziora: Falmierowskie i Młotkowskie.

Biorąc pod uwagę klasyfikację stanu ekologicznego i stanu chemicznego w punktach pomiarowo-kontrolnych monitoringu operacyjnego (WIOŚ Poznań za rok 2009) rzekę Łobzonkę w punkcie Łobzonka –Wyrzysk zaliczono pod względem klasy elementów fizykochemicznych do stanu poniżej dobrego, natomiast stanu ekologicznego – do umiarkowanego.

Obszar Gminy Wyrzysk leży w zasięgu dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: północno - wschodnia część gminy położona jest w obrębie GZWP nr 133 (zbiornik Młotkowo), objętego w całości wysoką ochroną. W czwartorzędowym piętrze wodonośnym GZWP nr 133 występują struktury hydrogeologiczne (hydrostruktury), w których zasilanie i drenaż wód podziemnych ma miejsce poprzez okna hydrogeologiczne typu erozyjnego łączące z innymi strukturami hydrogeologicznymi. Południowa część gminy położona jest w obrębie GZWP nr 138, objętego w całości najwyższą ochroną.

Z badań monitoringowych przeprowadzonych przez Państwowy Instytut Geologiczny w 2008 wynika, że stan wód podziemnych w rejonie Gminy Wyrzysk pod względem stanu chemicznego oceniony został jako słaby.

W 2009 roku jakość wód wgłębnych w ramach tej samej JCWPd 36 w 2 punktach pomiarowych poza Gminą Wyrzysk oceniono jako zadowalające i złe a wody gruntowe jako dobre i złe. Badania te zostały przeprowadzone dla starej numeracji JCWPd.

Powierzchnia ziemi i gleby

Na terenie Gminy Wyrzysk zlokalizowane są eksploatowane złoża kruszyw naturalnych (piasek za żwirem) w Konstantynowie oraz złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej wykorzystywanych na skalę przemysłową w Wyrzysku - Osieku.

Gleby występujące na obszarze gminy w większości zaklasyfikowane zostały do gleb o średnio dobrej, średniej i słabej jakości.

Na terenie Gminy Wyrzysk przeważają grunty orne i użytki zielone średniej jakości, które łącznie stanowią 75% wszystkich gruntów orných. 13% wszystkich gruntów orných stanowią grunty najlepszej jakości, natomiast najłabsze grunty stanowią 12% ogółu.

Na terenie Gminy Wyrzysk przeważają siedliska odpowiednie do produkcji żyta i roślin towarzyszących (łącznie 81%). Dominuje tu kompleks żytni bardzo dobry, do którego zalicza się najlepsze gleby lekkie.

Wg danych Okręgowej Stacji Chemiczno Rolniczej w Poznaniu opublikowanych w Raporcie o stanie środowiska w Wielkopolsce w 2007 roku (WIOŚ Poznań, 2008) na terenie Gminy Wyrzysk w latach 2005 – 2008 21- 40 % gleb wymagało wapnowania.

Przyroda

Znaczną część powierzchni gminy (ponad 10%) zajmują ekosystemy łąkowe, pastwiska stanowią ok. 3% powierzchni gminy. Tereny leśne zajmują 12,3% powierzchni Gminy Wyrzysk. Na obszarze Gminy Wyrzysk znajduje się:

- Jeden rezerwat przyrody – Zielona Góra,
- Dwa obszary chronionego krajobrazu:
  - Dolina Łobżonki i Bory Kujańskie
  - Dolina Noteci
- 16 pomników przyrody
- Dwa użytki ekologiczne:
  - Kategoria gruntu – bagno
  - Kategoria gruntu – łąka
- Jeden obszar Natura 2000 – PLB 300001
- Jeden obszar mający znaczenie dla Wspólnoty – PLH 300004
- Dwa proponowane obszary mające znaczenie dla Wspólnoty:
  - PLH 300055
  - PLH 300040

Energia odnawialna

Obecnie w Gminie Wyrzysk toczą się postępowania administracyjne w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia polegającego na budowie elektrowni wiatrowej.

Na terenie Gminy Wyrzysk znajdują się trzy małe elektrownie wodne- usytuowane na rzece Łobżonce

Poważne awarie

Potencjalnym zagrożeniem środowiska i zdrowia człowieka jest transport substancji niebezpiecznych przez obszar Gminy Wyrzysk.

Na terenie gminy nie ma obiektów zakwalifikowanych do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku awarii. Zdarzenia o znamionach poważnej awarii powstają także w wyniku transportu kolejowego lub drogowego.

W Gminie Wyrzysk zlokalizowanych jest kilka stacji paliw płynnych. Obiekty te mogą stwarzać potencjalne zagrożenie, jednakże tylko w wypadku nieprzestrzegania odpowiednich przepisów. To potencjalne zagrożenie wynika ze stosowania znacznych ilości produktów naftowych.

Przez obszar gminy transportowane są również materiały niebezpieczne przewożone z wykorzystaniem transportu drogowego i kolejowego, stwarzając potencjalną możliwość wystąpienia NZŚ. Transportem drogowym przewozi się głównie substancje ropopochodne i gaz płynny oraz niewielkie ilości amoniaku i chloru.

Po przedstawieniu stanu środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Wyrzysk została przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko aktualizacji Programu Ochrony Środowiska. W zakresie wszystkich wymienionych zagadnień zostały zaprezentowane zadania, które Gmina planuje wykonać dla poprawy stanu środowiska w Gminie oraz dla zwiększenia komfortu życia mieszkańców.

Zasadniczym celem prognozy jest określenie czy projekt POŚ nie narusza zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Projekt uwzględnia cele i kierunki działań względem takich elementów jak:

- powietrze atmosferyczne,
- hałas,
- promieniowanie elektromagnetyczne,
- wody powierzchniowe i podziemne,
- powierzchnia ziemi i gleby,
- przyroda,
- energia odnawialna,
- poważne awarie.

Ocenie oddziaływania zostały poddane te zadania, które mogą potencjalnie negatywnie oddziaływać na środowisko. Do tych zadań zostały zaliczone:

Powietrze atmosferyczne:

1. Sukcesywna zmiana sposobu ogrzewania budynków z węglowego na gazowe i olejowe – użytkownicy indywidualni.
2. Wymiana systemu grzewczego budynku świetlicy wiejskiej w Auguście (realizowane również w ramach działu energia odnawialna)

3. Wykonanie przyłącza instalacji gazowej w kotłowni w budynkach przy ul. Bydgoskiej 24, ul. Bydgoskiej 32, Placu Wojska Polskiego 19 w Wyrzysku i ul. Pięknej 1 w Osieku n/Notecią
4. Przyłącze gazowe oraz przestawienie kotłowni olejowej na gazową

Hałas:

5. Budowa drogi Dobrzyniewo – Młotkowo
6. Budowa nawierzchni z odwodnieniem w ul. Wyrzyskiej w Osieku n/Notecią

Wody powierzchniowe i podziemne:

7. Budowa sieci wodociągowej Ruda II
8. Dokończenie budowy wodociągu – Komorowo
9. Dobrzyniewo – remont wodociągu głównego
10. Gromadno – budowa kanalizacji sanitarnej – poprawa gospodarki wodno – ściekowej, rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy Wyrzysk
11. Konstantynowo – budowa kanalizacji sanitarnej – poprawa gospodarki wodno – ściekowej, rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy Wyrzysk
12. Kosztowo – budowa kanalizacji sanitarnej – poprawa gospodarki wodno – ściekowej, rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy Wyrzysk
13. Ochrona wód zlewni Noteć – aglomeracja Wyrzysk – poprawa gospodarki wodno – ściekowej, rozbudowa infrastruktury technicznej Gminy Wyrzysk
14. Wyrzysk - odwodnienie ul. Kościuszki wraz z odwodnieniem budynków komunalnych – poprawa stanu dróg, bezpieczeństwa ruchu, estetyzacja terenu, rozbudowa infrastruktury gospodarczej Gminy Wyrzysk
15. Wykonanie przyłącza kanalizacyjnego do budynku przy ul. Bydgoskiej 36 w Wyrzysku
16. Ochrona wód zlewni rz. Noteć – studium wykonalności i budowa kanalizacji sanitarnej z przepompownią w Osieku n/Not – etap II i dokończenie III
17. Ruda – budowa kanalizacji sanitarnej
18. Uregulowanie gospodarki wodami deszczowymi i roztopowymi, w tym budowa piaskownika
19. Dokończenie kanalizacji sanitarnej w Wyrzysku ul. Przemysłowa

Powierzchnia ziemi i gleby:

20. Inwentaryzacja i rekultywacja terenów zdegradowanych np. „dzikich składowisk”
21. Zamknięcie i rekultywacja gminnego składowiska odpadów

Energia odnawialna:

22. *Wymiana systemu grzewczego budynku świetlicy wiejskiej w Augustynie (realizowane również w ramach działu powietrze atmosferyczne)*

łącznie rozważono 22 zadania spośród wszystkich założonych w aktualizacji Programu. Kluczowym elementem zrównoważonego rozwoju jest równoważne traktowanie środowiska przyrodniczego oraz priorytetów gospodarczych i społecznych.

Niektóre zadania związane z budową, rozbudową, czy modernizacją systemów kanalizacyjnych i wodociągowych będą się odbywały w granicach obszaru Natura 2000, jednak nie będą one znacząco negatywnie oddziaływały na te tereny. Nie wyklucza się nieznacznego chwilowego oddziaływania – nie będzie to oddziaływanie znacząco negatywne. Na etapie eksploatacji przedsięwzięcia nie będą zachodziły żadne negatywne oddziaływania. Powstanie tych przedsięwzięć jest korzystne dla ogółu mieszkańców oraz dla środowiska – przyniesie ono długotrwałe pozytywne efekty polegające m. in. na ochronie środowiska przed zanieczyszczeniem ściekami i niekontrolowanym rozbiorem wody na terenach zamieszkiwanych, gdzie do tej pory brakowało potrzebnej infrastruktury.

Wszystkie w/w zadania zostały przeanalizowane pod kątem oddziaływań na: różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta, wody, obszary Natura 2000, krajobraz, zabytki, ludzi, powietrze, powierzchnię ziemi, zasoby naturalne, klimat, dobra materialne. Rozważono, czy są to oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne, negatywne. Prognoza przedstawia zagadnienie z zakresu oddziaływanie transgranicznego aktualizacji POŚ.

Analiza dokumentu wykazuje brak takiego oddziaływania. Jednocześnie zostają przedstawione problemy ochrony środowiska na terenie Gminy Wyrzysk, do których zalicza się:

- występowanie zjawiska emisji niskiej, szczególnie w sezonie grzewczym, palenie materiałów odpadowych w kotłowniach domowych, większość kotłowni opalanych węglem,
- hałas komunikacyjny,
- zbyt krótka sieć kanalizacyjna,
- duży udział gleb zakwaszonych i możliwość wystąpienia erozji,
- występowanie urządzeń wodnych i melioracyjnych wymagających konserwacji i naprawy.

W związku z tym, że zostały założone określone zadania do realizacji, wskazano również źródła finansowania, jakimi są głównie środki gminy, inwestorów, środki unijne oraz NFOŚiGW. Dla realizacji zadań został określony przedział czasowy, a część zadań została oznaczona jako zadania ciągłe.

Prognoza przedstawia wskaźniki monitoringu skutków realizacji postanowień Programu w cyklu dwuletnim. Zgodnie z zapisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska po upływie dwóch lat od przyjęcia programu ochrony środowiska organ wykonawczy Gminy powinien sporządzić raport z realizacji programu ochrony środowiska, obejmujący okres dwóch lat kalendarzowych. Raport jest dokumentem, pozwalającym ocenić stopień realizacji zadań założonych w Programie i jego skutki. Prognoza zawiera również zapisy dotyczące metod zapobiegania występowania negatywnych

oddziaływań oraz metody kompensacji przyrodniczej. Warianty kompensacji przyrodniczej powinny być określone w ramach wydawanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla poszczególnych przedsięwzięć.

Projekt aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk do 2019 roku jest dokumentem, określającym zasady postępowania oraz działania dla jednostki samorządowej w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego. Wskutek realizacji wyznaczonych zadań osiągnięte zostaną cele, gwarantujące poprawę jakości stanu środowiska na terenie Gminy, a co za tym idzie – warunków życia oraz zdrowia jej mieszkańców.

SPIS TABEL

Tabela 1. Klasy bonitacyjne gruntów ornyczych i użytków zielonych na terenie powiatu pilskiego i Gminy Wyrzysk, stan na 2004 rok	22
Tabela 2. Procentowy udział kompleksów przydatności rolniczej gruntów ornyczych na terenie Gminy Wyrzysk, stan na 2004 rok	23
Tabela 3. Zawartość metali ciężkich, pierwiastków śladowych oraz siarki siarczanowej w glebach Gminy Wyrzysk w latach 2000 - 2004	24
Tabela 4. Wykaz kanałów na obszarze Gminy Wyrzysk.....	26
Tabela 5. Wyniki badań stanu ekologicznego wód w punkcie pomiarowo-kontrolnym Łobżonka – Wyrzysk na podstawie wyników badań w roku 2010	27
Tabela 6. Wyniki badań stanu ekologicznego wód w punkcie pomiarowo-kontrolnym Lubcza - Liskowo na podstawie wyników badań w roku 2010	28
Tabela 7. Wyniki badań stanu ekologicznego wód w punkcie pomiarowo-kontrolnym Noteć – Wodowskaz Żóławka na podstawie wyników badań w roku 2010.....	28
Tabela 8. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych na terenie Gminy Wyrzysk	30
Tabela 9. Ogólna charakterystyka geologiczna JCWPd nr 35	31
Tabela 10. Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego w roku 2009 na drodze krajowej nr 10.....	35
Tabela 11. Wyniki średniego dobowego ruchu w punkcie pomiarowym nr 90224 na drodze krajowej nr 10 w miejscowości Kosztowo w roku 2010	36
Tabela 12. Wyniki średniego dobowego ruchu w punktach pomiarowych na drogach wojewódzkich na terenie gminy Wyrzysk w 2005 r.	36
Tabela 13. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku	37
Tabela 14. Wskaźniki monitoringu skutków realizacji postanowień Programu – cykl dwuletni.....	53

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1. Wody powierzchniowe na terenie Gminy Wyrzysk.....	26
Rys. 2. Ocena stanu i potencjału ekologicznego Jednolitych części wód płynących (JCW) badanych na terenie północnej wielkopolski w 2009 roku wg WIOŚ	29
Rys. 3. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) i Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) na terenie północnej wielkopolski.....	30
Rys. 4. Profile.....	31
Rys. 5. Ocena stanu chemicznego wód podziemnych na rok 2008	32
Rys. 6. Wyniki monitoringu jakości wód podziemnych w roku 2009 wg badań PIG	32
Rys. 7. Podział województwa wielkopolskiego na strefy pod kątem oceny jakości powietrza	33
Rys. 8. Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego w Wielkopolsce w roku 2009.....	35
Rys. 9. Lokalizacja obszarów Natura 2000 położonych najbliżej Gminy Wyrzysk.....	42